

# TRIBUNE



## HEILIGENDAMM: UITZICHT OP DE APOCALYPS

- EU: EEN KOSTBAAR VERHUISCIRCUS
- PVDA: ZEVEN NIEUWE VEREN

## Colofon

Uitgave van de Socialistische Partij (SP), verschijnt 11 maal per jaar.

### Abonnement

€ 5,00 per kwartaal (machtiging) of € 24,00 per jaar (acceptgiro)  
Losse nummers € 1,75  
SP-leden ontvangen de Tribune gratis.

### Hoofredactie

Elma Verhey  
Rob Janssen, adjunct

### Eindredactie

Daniël de Jongh

### Redactionele medewerkers

Herman Damveld, Jola van Dijk  
Natasha Gerson, Ronald Kennedy  
Marjo van Lijssel, Meta Meijer  
Diny Schouten, Eric Slot, Dineke de Zwaan

### Vormgeving

Robert de Klerk  
Gonnie Sluijs  
Ashraff Tashta

### Illustraties

Gideon Borman  
Arend van Dam  
Wim Stevenhagen  
Peter Welleman

### SP algemeen

T (010) 243 55 55  
F (010) 243 55 66  
E sp@sp.nl  
I www.sp.nl

### Leden-/abonnementsadministratie

Vijverhofstraat 65  
3032 SC Rotterdam  
T (010) 243 55 40  
F (010) 243 55 67  
E administratie@sp.nl

### Redactie Tribune

Vijverhofstraat 65  
3032 SC Rotterdam  
T (010) 243 55 35  
F (010) 243 55 65  
E tribune@sp.nl

### De Tribune in gesproken vorm

Belangstellenden voor de Tribune op cd kunnen contact opnemen met de SP-administratie.

### De Tribune op Internet

www.sp.nl/nieuws/tribune

### Cover

Foto: Bart Muhl

# Arend van Dam



## ALWEER PRIJS VOOR THONIK



Agnes Kant (SP), Tijn Akkermans, Jeroen Bruijn, Thomas Widdershoven (allen Thonik) en Hans van Heijningen (SP) tijdens de nominatie voor de Designprijs bij Museum Boijmans van Beuningen in Rotterdam. Tot 19 augustus is hier de expositie van alle nominaties te zien.

**Ontwerpbureau Thonik heeft de tweejaarlijkse, prestigieuze Designprijs van de stad Rotterdam gewonnen. De internationale jury was erg gecharmeerd van het werk dat het bureau de laatste anderhalf jaar ten behoeve van de SP heeft gemaakt: drie campagnes en een nieuwe huisstijl. Zij koos unaniem voor het Amsterdamse bureau.**

## In dit extra dikke zomernummer:



# 12

“Een PvdA die de voorkeur geeft aan samenwerking met GroenLinks boven de SP, weet niet meer waar ze voor staat”, zegt communicatiedeskundige en partijstrateeg Jacques Monasch. Met Zeven Nieuwe Veren hoopt hij de PvdA weer op de juiste koers te krijgen. “De PvdA is haar traditionele achterban én de middenklasse kwijt.”



# 16

Verslag uit een tot de tanden bewapend Heiligendamm, dat een voorproefje leek van de toekomst zoals die op de Alternatieve G8 wordt voorspeld: de *happy few*, gesponsord door Mercedes-Benz, versus demonstranten die met hekken, ID-scans en een overmacht aan politie ‘buiten’ worden gehouden.



# 25

De Tribune trok een aantal dagen op met Kartika Liotard, lid van het Europees Parlement voor de SP. Een verhaal over de geldverslindende maandelijkse verhuizing van Brussel naar Straatsburg, achterdeuren en achterkamers, het gebrek aan debat en het grote verschil tussen *anti* en *kritisch*.

## En verder

- 6 Clusterbommen: het gevaarlijkst als de oorlog voorbij is
- 21 Zuid-Afrika: de grootste staking
- 30 SP-Amsterdam: drie generaties over de geschiedenis
- 34 LinksVoor: Tjitske Siderius uit Zwolle is thuis het gelukkigst
- 36 Fotoreportage: Op jacht

## Rubrieken

4 Prikbord 5 Uitgelicht 33 Theo 35 Gespot 38 Cryptogram



## Don't shoot the messenger

‘Gatver, TWEE pagina's met foto's van een processie! Wat

doen die in vredesnaam in de Tribune’, schreef Marga Doodeman verontwaardigd. De aandacht van de Tribune voor ‘meimaand processie maand’ heeft heel wat losgemaakt.

Het bezwaar gold niet zozeer de foto's, maar het feit er geen waarschuwende teksten bij stonden als: ‘Godsdienst is opium voor het volk’, of: ‘De rooms-katholieke kerk is een bolwerk van onderdrukking’ (citaten uit brieven). Eerlijk gezegd zijn dergelijke ‘bijsluiters’ niet in ons hoofd opgekomen. De SP respecteert geloofsuitingen van joden, mostims, hindoes enz. En niet van katholieken????

De foto's zijn geplaatst omdat we ze mooi en interessant vinden. Processies worden in ere hersteld. En of dat komt doordat mensen het een mooie traditie vinden, of omdat men echt in de heilzame werking ervan gelooft? Wie zal het zeggen? Nog afgezien van de vraag of het houvast vinden in geloof een slechte zaak zou zijn. Wij hebben slechts willen laten zien wat er zoal in Nederland speelt - op plekken waar misschien geen overmaat aan SP aanwezig is.

Roel Visser heeft deze maand een fotoreportage van de jaarlijkse Game Fair, de verkoopmarkt voor mensen die dol zijn op jagen. Daar hebben we wél een mening over. Lach, huil of verbaas u. Maak u kwaad, of ga de volgende keer protesteren. Maar schiet niet de boodschapper neer - die slechts heeft willen signaleren.

Elma Verhey



### Bedankt!

Toen ik in 1993 gevraagd werd eens mee te denken over de campagne van de SP, had ik nooit kunnen vermoeden dat dat meedenken 14 jaar zou gaan duren. Ik ben eerst lid geworden van het V-team, daarna ook van de partij en heb geweldig veel plezier en voldoening beleefd aan het mogen meedenken over de toemaat als symbool van de partij, de campagne Stem Tegen die zoveel stof deed opwaaien en na 8 jaar naadloos overging in Stem Voor, het NU SP, de *viral movies* waarmee in enkele weken miljoenen downloads gerealiseerd werden en de verdubbelsstrategie van de partij die volgens berekeningen uit 1994 zou kunnen leiden tot een meerderheid voor de SP in het parlement in 2018. Wie had kunnen denken dat de SP in 2006 al ruim vóór zou lopen op dat door vriend en vijand onmogelijk geachte scenario? Ik heb besloten me nu in de Eerste Kamer namens de Partij voor de Dieren in te gaan zetten voor de belangen van dieren, natuur en milieu, maar ik zal de plezierige en zeer vriendschappelijke samenwerking in het V-team en daarbuiten nooit vergeten. Omdat ik niet iedereen met wie ik in de afgelopen 14 jaar heb samengewerkt persoonlijk daarvoor kan bedanken, wil ik dat graag via de Tribune doen. Ik heb genoten van wat we samen hebben opgebouwd en ik wens jullie allemaal het allerbeste. We gaan elkaar vast en zeker nog met regelmaat tegenkomen op de weg naar een meer sociale en aangename samenleving. Het ga jullie goed!

Niko Koffeman

Na lezing van het artikel **Circusdieren, heibel in de tent** (Tribune mei) was mijn eerste gedachte: als ik zou moeten kiezen tussen tijger in een circus of papegaai in een klein kooitje in het bedompte kamertje van oma Doortje, of hond op het flatje van ome Kees met drie keer per dag vijf minuutjes aan de lijn buiten om uitgelaten te worden of goudvis in de glazen kom van tante Mien, dan wist ik het wel hoor, het liefste tijger in een circus!

Hans van Lakerveld, Leeuwarden

De **Bilderberg-groep** (Tribune juni) is om de dooie donder geen gebakken lucht. Die mensen komen zeker niet bij elkaar om een nieuwe soort kaviaar uit te proberen. Het feit dat alles daar geheimzinnig moet, ook de pers mag er niet bij zijn, dat zegt al heel veel. Je hoeft maar Bilderberg in te toetsen bij Google en er komt veel informatie uit. Dus journalisten, mijn verzoek: spit die Bilderberg dieper uit alvorens er iets over te schrijven. En nog iets: laat je niet imponeren door geklets van oud-gedienden.

Janneke Monshouwer, Bussum

Een heel mooi artikel van Diny Schouten in de Tribune van juni over **duurzaam visseren**. Al eerder las ik van haar het artikel Het verdriet van slager Jos de Lange. Ik ben erg gecharmeerd van het feit dat de SP in Nederland wél een thema maakt van voeding, anders dan de Vlaamse politici!

Steven Schepers, Hasselt

Ik zou **Ien Smits, Prikbord juni**, er graag op willen wijzen, dat mannen 'die op blote plaatjes kicken' inderdaad een belangrijker doelgroep zijn dan uitgebuite vrouwen, want die groep is nogal wat groter dan zich te feministisch opstellende vrouwen. En dat zeg ik dus, zonder mezelf bij die door haar genoemde mannen te scharen, al zou ik het hypocriet vinden te beweren dat er geen enkele aantrekkingskracht uitgaat van het lichaam van een mooie vrouw. Uitbuiting gebeurt overal in deze o zo kapitalistische maatschappij, het vrouwenlichaam niet uitgezonderd. En let wel, die vrouwen laten zich uitbuiten! Maar waarom zou dat moeten betekenen dat Jan Marijnissen voortaan geen interviews meer geeft aan Penthouse? Dat lijkt me dogmatisme van jouw kant, Ien!

Thomas de Haan, Schiedam

Ik had er wel van gehoord dat het er tijdens de **G8-top in Genua** hard aan toe was gegaan in het rechtse Italië van 'beviend staats-hoofd' Berlusconi. Maar het is, het artikel lezende in de Tribune van juni, vele malen erger dan in de (wereld)pers naar voren is gekomen. Puur onschuldigen, compleet in elkaar geramd, als de politie nota bene ver buiten de 'rode zone' met een overmacht aan mensen binnenvalt. Meer dan schandelijk in een modern westers land als Italië, dat aardig op een bananenrepubliek gaat lijken. Ik heb mijn vakantie naar dat land in elk geval geschrapt.

Ad Woudstra

Wat een gigantisch zinloze bladvervuiling in de Tribune van juni. Twee pagina's vol foto's over een **processie**, zonder zinvolle tekst erbij. Het lijkt er bijna op dat Jan een deal heeft gesloten met bisschop de Jong! Het artikel in de Tribune met de bisschop vond ik al op het randje, maar oké, ik ben altijd benieuwd naar de standpunten van andersdenkenden, dus dat viel nog te behappen. Maar 100 procent liever heb ik een maatschappijkritisch artikel.

Ingrid van Steenoven

Bedankt voor het nostalgische tintje aan het einde van de Tribune van juni 2007, onder het kopje: **Meimaand processie**. Ik vind het geweldig dat de SP aan deze tradities aandacht schenkt. Ik heb wel twee vragen: ondersteunt de SP dergelijke uitingen van geloof? En kunnen we in de toekomst meer van deze fotoreportages zonder redactioneel commentaar verwachten?

Peter Vervest, Eindhoven

Zie de column van **Elma Verhey** van deze maand – red

### De opletende lezer

In de Tribune van juni stond een foto van het **nieuwe ROOD-bestuur**. Helaas zijn in het onderschrift de namen van Leonie van Tongeren en Lynn Epping verwisseld. Verder wees onder anderen Jelle Schunselaar erop dat in het **cryptogram** van juni een hokje ontbreekt. Het juiste antwoord op 10 horizontaal (Frisse kleur, is nog wat onervaren) is natuurlijk groen, maar er staan maar vier hokjes. Onze excuses. Uit het feit dat we toch veel goede inzendingen hebben ontvangen, maken we maar op dat de ervaren puzzelaar begrepen heeft dat het vijfde hokje abusievelijk was weggevalen.



### 6.700 van de 137.555

Op 3 juli, op het symbolische tijdstip van vijf voor twaalf, hebben Openheid over Irak, Stop de Oorlog, SP en GroenLinks de Eerste Kamer opgeroepen tot het instellen van een parlementaire enquête inzake de Nederlandse betrokkenheid bij de Irak-oorlog. De 140 SP-afdelingen verzamelden samen 100.000 handtekeningen. Maar kampioen is de Rotterdammer Gerard van der Voort (69), die in zijn eentje goed was voor 6.700 handtekeningen. Zó vaak was de beroepsactivist met zijn protestmobiel op de Coolsingel te vinden, dat de politie hem bekeurde wegens 'venten zonder vergunning'.

FOTO: BAS STOFFELSEN

# Clusterbommen: het gevaarlijkst als de oorlog voorbij is

FOTO: JOOST VAN DEN BROEK / HOLLANDSE HOOGTE

Branislav Kapetanovic: 'We waren elke dag bezig om clusterbommen te ruimen'

**Clusterbommen hebben de afgelopen dertig jaar voor meer dan 100.000 burgerdoden gezorgd. Vandaar dat er wereldwijd gewerkt wordt aan een verbod. Op initiatief van SP-Kamerlid Krista van Velzen hield de Tweede Kamer eind juni een hoorzitting over nut en noodzaak van clusterbommen. "Het is het slechtst ontworpen wapen dat ik ooit heb gezien."**

TEKST PATRICK ARINK

Een clusterbom bestaat uit een container die gevuld is met een groot aantal kleine bommetjes. Deze containers worden vanuit vliegtuigen afgeworpen, of via artillerie afgeschoten. In de lucht breekt de container open en komen de kleine bommetjes vrij. Doordat de bommen over een groot gebied verspreid worden, raken ze vrijwel nooit alleen militaire doelen. Bovendien hebben clusterbommen als nadeel dat een gedeelte van de bommen niet ontploft. Deze niet ontplofte bommen werken als een soort landmijn. De geringste aanraking kan ervoor zorgen dat een bom alsnog ontploft. Het zijn met name burgers die door clusterbommen om het leven komen. De laagste schattingen gaan uit van (inmiddels)

2800 slachtoffers in Afghanistan, 5.500 in Irak, 300 in Kosovo en 900 in Libanon. Generaal b.d. Frank van Kappen, adviseur van de Navo, betoogde tijdens de hoorzitting in de Tweede Kamer echter dat dat geen argumenten zijn om clusterbommen te verbieden. "Wapens zijn altijd erg, want ze zijn allemaal bedoeld om te doden. Clusterbommen zijn verschrikkelijke wapens, maar het zijn wel wapens met militair nut. Je gebruikt clusterbommen als je veel militaire doelen bij elkaar hebt staan. Ze zijn bedoeld om grote groepen militairen te doden." Dat er bij het gebruik van clusterbommen ook burgerslachtoffers vallen, is volgens Van Kappen onvermijdelijk. "Je zult altijd burgerslachtoffers hebben. Altijd. Schone

oorlogen bestaan niet. Je zult ook altijd onontplofte munitie hebben. Dat is niet alleen zo met clusterbommen, maar met alle bommen."

Het nadeel van clusterbommen is echter dat het percentage niet ontplofte bommen zo groot is. "Tussen de 5 en 25 procent van alle clustermunitie ontploft niet", stelt de Britse wapenspecialist Colin King. Hij werkte twintig jaar voor de Britse Explosieven Opruimings Dienst en geldt als expert op het gebied van mijnen en clusterbommen. "Clusterbommen hebben een slechte reputatie en dat is volkomen terecht. Het zijn de slechtst ontworpen wapens die ik ooit gezien heb. Clusterbommen werken te vaak niet zoals ze bedoeld zijn. Het is moeilijk te voorspellen of ze afgaan of niet. Ik ben net terug uit Afghanistan. Daar heb ik plekken gezien waar bijna 100 procent van de clustermunitie gefaald heeft."

**Explosieven-opruimer Kapetanovic verloor een groot deel van zijn armen en benen**

Wapenfabrikanten beweren dat moderne clusterbommen een stuk betrouwbaarder

zijn, maar King hecht geen waarde aan de onderzoeken waar wapenfabrikanten mee zwaaien. "Die onderzoeken zijn onder de meest ideale omstandigheden gedaan. Neem de oorlog vorig jaar in Libanon. Israël heeft in het conflict met Hezbollah 4,4 miljoen stuks moderne clustermunitie afgeschoten. Naar schatting liggen er in het zuiden van Libanon ongeveer een miljoen niet ontplofte clusterbommen. Het is en het blijft een onbetrouwbaar wapen."

Hoe verraderlijk clusterbommen zijn, weet ook Branislav Kapetanovic. Hij werkte jarenlang voor de Explosieven Opruimings Dienst in Servië. Tot hij op een dag wat gras opzij schoof om een niet ontplofte clusterbom beter te kunnen bekijken. De clusterbom ontplofte en Branislav verloor een groot deel van zijn armen en benen. Maandenlang balanceerde Branislav op het randje van de dood. Er waren vier jaar revalidatie en twintig operaties voor nodig eer Branislav het ziekenhuis mocht verlaten. Sindsdien zet hij zich in voor een verbod op het wapen dat zijn leven verwoestte: de clusterbom. "Eigenlijk doe ik nu niets anders dan voor mijn ongeluk", zegt hij. "Ik heb altijd gestreden tegen de clusterbom, alleen doe ik dat nu op een andere manier."

Tijdens de Kosovo-oorlog in 1999 bombardeerden Navo-straaljagers uit de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Nederland ruim twee maanden lang doelen in Servië. Die bombardementen moesten ervoor zorgen dat het Servische leger zich terugtrok uit Kosovo. Er werden duizenden clusterbommen afgeworpen, waarvan vele niet ontploften. "We waren iedere dag bezig om clusterbommen te ruimen", vertelt Branislav Kapetanovic. "Ik denk dat ik zelf in totaal meer dan 2.000 niet ontplofte clusterbommen vernietigd heb." Een gebeurtenis die grote indruk maakte op Branislav, was het bombardement op Nis. In plaats van het plaatselijke vliegveld, troffen de Navo-bommenwerpers de stad zelf. Honderden clusterbommen ontploften midden in de stad. "Ik was in Nis toen het gebeurde", vertelt Branislav. "Ik zag hoe de bommen op het ziekenhuis, op de markt en in een buitenwijk terechtwamen. Met tientallen doden

en gewonden tot gevolg." Samen met zijn collega's ging hij meteen aan het werk. "We moesten de ontplofte bommen meteen ruimen, voor er nog meer onschuldige slachtoffers zouden vallen. We moesten letterlijk over de lijken heen springen om bommen onschadelijk te maken. Dat beeld zal ik mijn leven lang nooit vergeten."

**De oorlog is voorbij, maar er blijven slachtoffers vallen**

Na 78 dagen bombarderen trok het Servische leger zich terug uit Kosovo en stopten de aanvallen. Maar Servië kampt tot op de dag van vandaag met de gevolgen. "Ondanks onze inspanningen liggen er nog steeds duizenden ontplofte clusterbommen in Servië. Nog steeds vallen daardoor slachtoffers." Anderhalf jaar na het einde van de Kosovo-oorlog maakte een clusterbom een einde aan het werk van Branislav. "Ik heb geluk gehad dat ik het overleefd heb. Onderweg naar het ziekenhuis kreeg ik een hartstilstand, maar de dokters hebben me weer tot leven kunnen wekken." Leven met zijn handicaps valt niet mee. "Ik blijf het moeilijk vinden om me aan te passen. Er zijn zo veel dingen die ik nu niet meer kan. Ik moest ook leren omgaan met de

manier waarop mensen naar mij kijken, maar ik doe mijn best om er het beste van te maken."

Toch ziet Branislav zichzelf niet als slachtoffer. "Ik was een militair en deed mijn werk. Maar de meeste slachtoffers van clusterbommen zijn burgers, kinderen vaak." Om die reden zet hij zich in voor een wereldwijde ban op clusterbommen. "Als je één keer een stedelijk gebied hebt gezien dat getroffen is door clusterbommen, weet je dat er geen geldig excuus is om deze wapens nog langer te gebruiken."

Minister Middelkoop van Defensie heeft in antwoord op een brief van SP-Kamerlid Krista van Velzen een voorlopig moratorium op het gebruik van clusterbommen door het Nederlandse leger aangekondigd. Branislav is daar blij mee: "Maar het is slechts een eerste stap. Ik ben ervan overtuigd dat Nederland uiteindelijk een totaal verbod op clusterbommen zal afkondigen."

Ook SP-Kamerlid Van Velzen vindt dat een moratorium niet ver genoeg gaat. "We moeten geen halve maatregelen nemen. Clusterbommen veroorzaken onacceptabel leed onder burgers. Ze moeten met onmiddellijke ingang verboden worden." ●



Zuid-Libanon: centimeter voor centimeter wordt op clusterbommen onderzocht

FOTO: LANDMINE ACTION

**De schande van Genua**

De rechtszaak tegen 29 politiefunctionarissen die verantwoordelijk worden gehouden voor het brute geweld tegen betogers bij de G8-top in Genua (Tribune juni), heeft een onverwachte wending genomen. Michelangelo Fournier, een van de aangeklaagden, heeft voor de rechtbank toegegeven dat de

politie "weerloze mensen in elkaar sloeg". De Diaz-school, waar de politie 's nachts na afloop van de G8 top binnenviel, leek na de inval wel "een Mexicaanse slagerij", vanwege alle bloed. Hij was er getuige van "dat vier politiemensen insloegen op een meisje, waarvan het hoofd openlag. Ze lag op de grond in een plas bloed." Fournier zegt tot nu

toe gezwegen te hebben, uit schaamte en loyaliteit met zijn collega's. De bekentenis bracht in Italië een enorme schok teweeg. Italiaanse politici eisen een parlementair onderzoek.

**Het gelijk van Vergeer**

Het Onderwijsblad van de Algemene Onderwijsbond heeft aangetoond wat voormalig SP-Kamerlid Fenna Vergeer al van de daken riep: Onderwijsassistenten mogen, zoals het woord al zegt, alleen assisteren. Toch staat 60 procent van de onderwijsassistenten regelmatig de hele dag alleen voor de klas - dat spaart dure onderwijskrachten uit. Volgens hetzelfde Onderwijsblad blijkt ook haar andere boodschap helaas waar: het 'ruzakjesbeleid' is een farce. De miljoenen euro's die kinderen met handicaps meekrijgen voor extra begeleiding in het reguliere onderwijs, verdwijnen in 'management', zoals zo veel van het onderwijsbudget. De bank blijkt een ander favoriet 'doel'. Het voortgezet onderwijs bezat eind 2005 samen ruim 1 miljard euro aan spaargeld en daarnaast bijna 500 miljoen euro aan beleggingen. En maar zeuren over een tekort aan geld.

**Het gelijk van Vergeer/2**

Gelukkig zet de nieuwe Minister van Onderwijs, Ronald Plasterk, forse vraagtekens bij de 'kleilaag' in het onderwijs. Hij wil dat de leerling weer centraal komt te staan, en de leerkracht die goed onderwijs moet kunnen geven. Precies waar Vergeer altijd voor heeft gepleit. Ton Duif, voorzitter van de Algemene Vereniging van Schoolleiders, stoort zich aan de kritiek van de minister op het management in het onderwijs en schreef een brief

op poten waarin hij Plasterk maant een toontje lager te zingen. Directies van scholen, aldus Duif, 'die zeker geen fortuin verdienen en niet functioneren als een bestuurlijke kleilaag, voelen zich behoorlijk miskent door uw uitlatingen.' Het stond er echt: MISKENT.

**Blij met een dooie mus - beter gezegd: een kapotte bus**

Volgens Gedeputeerde Staten van Friesland zou vervoersbedrijf Connexion een heel wat 'betere' vervoerder zijn dan de voormalige concessiehouder Arriva. Laat het de Friezen niet horen! Bushaltes zijn opgeheven, diensten uitgekleeft en stakingen vanwege slecht materieel of het ontduiken van de CAO of de rust- en rijtijdenwet zijn aan de orde van de dag. SP-fractie leider Ad van de Kolk in Friesland: "Connexion heeft Fryslân blij gemaakt met een dooie mus, beter gezegd: een kapotte bus." Het roer moet om, nu de privatisering duidelijk een mislukking is gebleken en de Europese regelgeving toestaat dat de overheid busvervoer weer in eigen hand neemt. Van de Kolk: "Aan de SP zal het niet liggen. Wij hebben liever vandaag dan morgen een Frysk Ferfier Bedriuw."

**Weg met Karla Peijs**

De Algemene Rekenkamer, die een onderzoek heeft gedaan naar de alsmat oplopende kosten van de HSL-lijn Zuid, concludeert dat het ministerie van Verkeer er een potje van heeft gemaakt. Wanneer de lijn opengaat is nog altijd niet duidelijk, maar zeker is volgens de Rekenkamer al wel dat de spoorlijn nooit rendabel wordt. SP-verkeerswoordvoerder Emile Roemer vindt dat oud-minister

# Barclays in de strijd om de Nederlandse harten



Barclay logo: verkeerde associaties?

De Britse bank Barclays is druk bezig met een charme-offensief. Zo heeft topman Frits Seegers Amsterdam een financieel opleidingscentrum à la Harvard beloofd, met "tienduizenden studenten". *Breaking news!* Maar op de bijeenkomst van de International Business Foundation Amsterdam, daags ervoor, had Seegers het nog over "tienduizend medewerkers van over de hele wereld" die de hoofdstad met een bezoek zouden vereren - wat toch wel even iets anders is. Barclays Londen kon geen opheldering verschaffen en ook de University of Chicago,

waar Seegers zelf studeerde en waarmee hij het opleidingscentrum wil opzetten, zei van niets te weten. Nog een ideeetje van Seegers: Barclays gaat het huidige logo met de blauwe adelaar vervangen. Dat zou door Nederlanders te veel worden geassocieerd met de Duitse adelaar die de nazi's als symbool gebruikten in de Tweede Wereldoorlog. Maar volgens NIOD-woordvoerder David Barnouw zit de bank fout: de adelaar stond voor het Duitse Keizerrijk. Hét Duitse symbool van de Tweede Wereldoorlog was geen vogel maar een hakenkruis.

Karla Peijs, inmiddels Commissaris van de Koningin in Zeeland, haar functie zou moeten neerleggen: "Volgens het staatsrecht zou ik de nieuwe minister Eurlings moeten wegsturen, maar dat zou niet uit te leggen zijn, die

zit er net en wil juist schoon schip maken."

**Sorry Geert**

Op donderdag 13 juni werd bekend dat Geert Dales, burgemeester van Leeuwarden, voorzitter van Hogeschool

InHolland wordt. Tijd voor actie, meende ROOD. De volgende ochtend ging er een persbericht uit: 'Huidig directeur Jos Elbers verdient 223.063 euro per jaar. Dales zal minimaal hetzelfde gaan verdienen. ROOD, jong in de SP, gaat daarom overal in het land protesten van InHolland-studenten tegen dit topsalaris verzamelen.' De aftrap zou plaatsvinden in Rotterdam. Maar diezelfde ochtend stond er in het Algemeen Dagblad dat Dales genoeg neemt met 150.000 euro. Hij wil het goede voorbeeld geven voor anderen in de semi-publieke sector.

**ROOD in actie/2**

Meer succes had ROOD met het afzetten van de hoofdvestiging van de ABN Amro in Groningen. Mede dankzij de belangstelling van de politie, was de bijval van het publiek groot. "We stonden hier in 2003 ook al", aldus ROOD-woordvoerder Leon Botter. "Toen waren het clusterbommen, nu is het verboden wapenhandel, vervuilende industrie en kinderarbeid. Het wordt tijd dat de banken hun maatschappelijke verantwoordelijkheid serieus nemen en zich niet meer met zulke misdadige zaken inlaten." Toegegeven: de keuze voor ABN Amro was niet geheel willekeurig. "We hadden inderdaad ook de ING kunnen pakken, die zijn net zo fout bezig."

**Groninger Forum nu al duurder**

Je kunt er de klok op gelijk zetten: zodra het startsein is gegeven, vallen de kosten van omstreden projecten tegen. Zo ook in Groningen, waar 31,25 miljoen euro is uitgetrokken voor het Groninger Forum, een eigentijds cultuurpaleis aan de

Grote Markt. Helaas pindakaas: het archeologisch bodemonderzoek en de verplaatsing van een school zijn vergeten. Kosten: vijf miljoen euro. De SP, die altijd tegen het prestigeproject is geweest maar zich bij de uitslag van het referendum onder de Groningse bevolking heeft neergelegd, houdt de poot voorlopig stijf. Raadslid Eelco Eikenaar zegt te weten dat die kosten wel degelijk bekend waren. Er moet 'elders' geld worden gevonden. Maar ja. Waar?

**Zorgen om zorgfusie**

Wat ook te voorspellen viel, is de fusie van verzekeraars Achmea en Agis. Daarmee ontstaat de grootste zorgverzekeraar van Nederland, met 4,7 miljoen verzekerden. Het is de derde fusie tussen zorgverzekeraars in een paar jaar tijd. Niks 'concurrentie', zoals bij de privatisering van de gezondheidszorg in 2006 werd beloofd, maar juist het ontstaan van enorme machtsconcentraties. Na de aanvallige daling van de premie, zal die stijgen nu de markt eenmaal is verdeeld, vreest SP-Kamerlid Henk van Gerven. "De zorgverzekeraars hebben in het begin gestunt met hun premies en ingeteerd op hun reserves. Die rekening moet een keer worden betaald."

**Klein is fijn - maar niet volgens de VNG**

Wel eens geprobeerd per digitale 'snelweg' in contact te komen met uw gemeente? Nooit antwoord gekregen? Dan bent u de enige niet. Ernst & Young stuurde alle gemeenten een mailtje en drukte de stopwatch in. Een derde van de 456 gemeenten had na twintig dagen nog altijd niet gereageerd. Van de grote gemeenten kon er zelfs niet één binnen

# Koempels laten zich niet kisten



FOTO SP-HEERLEN

In Heerlen vond medio juni de slotmanifestatie plaats van de actie Mijnwerkerspensioenen (Tribune april en juni). Maar de 27.000 ingezamelde handtekeningen konden niet worden overhandigd; AZL/De Weijerhorst, die de 65 miljoen euro liever in een hoogleraarstoel steekt, liet het afweten. Argument: het actiecomité baseert zich op (verkeerde) senti-

menten. Net als de Staten van Limburg overigens, of de Raad van Aanbeveling (met negen Limburgse burgemeesters). "Schande", vond SP-Kamerlid Jan de Wit. Comitévoorzitter Wiel Niks had ook een antwoord: "Als de hoge heren niet naar Heerlen komen, dan gaan wij op de mijnfiets naar Venlo! Onze strijd gaat door." Wordt dus vervolgd.

twee dagen tenminste het (automatische) antwoord geven dat de brief in behandeling was. Van de gemeenten met minder dan twintigduizend inwoners antwoordde echter 41 procent nog dezelfde dag – en uitvoerig. Toeval of niet: de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) maakte vrijwel tegelijkertijd bekend dat het aantal gemeenten terug moet naar 200. Kleine gemeentes mogen dan 'slagvaardig en efficiënt' zijn voor

de burger; dat zet natuurlijk geen zoden aan de dijk voor een béétje ambtenaar of burgemeester met 'ambitie'.

#### Ruud Vreeman en de bijbanen

Nu het rapport over de PvdA-verkiezingscampagne klaar is, gaat burgemeester Ruud Vreeman van Tilburg op verzoek van minister van Justitie Hirsch Ballin onderzoeken hoe mensen meer vertrouwen in de rechtsstaat

kunnen krijgen. Hans Smolders, fractievoorzitter van Lijst Smolders, herinnert de Tribune eraan dat Vreeman zélf heeft gezorgd voor deukjes in het rechtsgevoel. De burgervader van Tilburg is al maanden verwickeld in een miljoenenclaim – erfenis van een ander 'klusje': zijn commissariaat bij Vos Logistics. De grootste Nederlandse transportonderneming staat sinds begin juni zelfs in de uitverkoop vanwege de onverantwoorde overnames de afgelopen jaren, waarvoor Vreeman medeverantwoordelijk is.

#### Gehandicapten in de kou

Wilma van Ommeren van Wi-Care, een bedrijf dat aangepaste kleding maakt voor gehandicapten, heeft de strijd aangebonden met het UWV en het CWI. Deze instanties blijken niet bij machte om gehandicapte werknemers te leveren voor haar bedrijf. "Al twee jaar doe ik verwoede pogingen om een betaalde kracht te vinden", vertelt Wilma. "Wie kan er in mijn zaak nu beter de telefoon aannemen en vragen beantwoorden dan iemand die zelf bijvoorbeeld in een rolstoel zit?!" Maar geen reïntegratiebureau blijkt in staat mensen met een handicap aan te bieden, terwijl deze bureaus van de rijksoverheid aanzienlijke bijdragen krijgen om gehandicapten aan een betaalde baan te helpen. Het CWI beweert zelfs dat er geen (geschikte) gehandicapten zijn! Maar gehandicapten zelf zeggen op een muur van bureaucratie te stuiten voor bijvoorbeeld een aangepaste werkplek. Van Ommeren is een petitie gestart waarin minister Donner van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op de problematiek wordt gewezen.

Teken de petitie ook, op [www.wi-care.nl](http://www.wi-care.nl).

#### Blame it on the media

Begin juni arresteren de Nederlandse strijdkrachten in Uruzgan een gezochte Taliban-leider. Een zegen voor de troepen? Nee. Want ze laten de man – die contactgegevens van andere hooggeplaatste Taliban-strijders in zijn mobieltje heeft staan – vervolgens lopen. Reden? Het loopt de militairen wat dun door de broek na de ophef over de 'martelprimeur' en het daarop volgende 'gedoe' in de Tweede Kamer, zo lezen we in een onthulling van weekblad Elsevier. De naam van de arrestant die niet genoemd wordt, is bekend bij westerse inlichtingendiensten, weet Elsevier te melden. Een 'zeer ervaren militair' licht in het verhaal toe: 'Ze willen geen gedonder in de pers en de Tweede Kamer. Ze vinden dat we in Uruzgan volgens de regeltjes van het ganzenbord moeten spelen. Alsof we bezig zijn op de kermis van Abbekerk.' Topmilitairen maken zich in het stuk verder zorgen over hun imago en denken dat ze voortaan te boek staan als 'verschrikkelijke watjes'. Generaal b.d. Frank van Kappen houdt het op 'een foute beslissing'. Het is onbekend of minister Van Middelkoop op de hoogte was van de vrijlating.

#### Gerehabiliteerd

"Soms zijn het net bouwvakkers", zei het Raalter SP-raadslid Willy Lourenssen in de Tribune van juli 2005. Daarmee doelde hij op de bestuurscultuur van de Overijsselse gemeente: "Koortsachtig gaan ze aan de slag om de dreigende bres te dichten." Wat was het geval? Lourenssen had de burgemeester schriftelijk om opheldering gevraagd

over een wel erg riante, doch geheime vertrekregeling voor een (vrijwillig!) vertrekkende gemeentesecretaris. Lourenssens brief kwam bij de media terecht, vermoedelijk door een blunder op het gemeentehuis. Prompt werd aangifte tegen de SP'er gedaan wegens 'lekken' en kreeg hij bijna de hele plaatselijke politiek over zich heen. Uiteindelijk werd hij veroordeeld tot een boete van 400 euro. Twee jaar later is de zaak in een nieuw daglicht komen te staan. Op 27 juni jl.

moest de gemeente Raalte onder druk van een WOB-procedure informatie verstrekken over de vertrekregeling van de genoemde gemeentesecretaris plus twee andere topambtenaren. Lourenssen voelt zich gerehabiliteerd. Immers: de gemeente heeft de 'geheime' informatie nu zelf openbaar gemaakt. "Misschien kan de gemeente nu die 400 euro boete voor me betalen", merkte hij triomfantelijk op. Overigens: de vertrekregelingen kostten de gemeente zes ton.

#### Speculeren moet!

Halal bankieren is populair. Volgens investeringsbank Goldman Sachs verdubbelt de omvang binnen vijf jaar tot duizend miljard dollar, vooral door de toegenomen belangstelling buiten het Midden-Oosten en Afrika (waar van oudsher veel moslims wonen). Halal bankieren voldoet aan de wetten van de koran. Uitgangspunt is dat rente een onaanvaardbare vorm van vermeerdering is en dat er geen zaken gedaan mogen

worden met 'onethische' bedrijven. De beleggingsindex bestaat dan ook uit bedrijven die niets te maken hebben met seks, muziek, gokken, wapens, alcohol en varkensvlees. Speculeren is verboden. In Nederland is onlangs de eerste halal verzekering van de markt geweest, wegens 'oneerlijke concurrentie'. Speculeren of rente vragen moet!

#### Olympische kinderarbeid



In China worden 'olympische spullen' zoals petjes, tassen en sjaals geproduceerd in fabrieken waar kinderarbeid plaatsvindt. Dat zegt Playfair, een organisatie van wereldwijde vakbonden. Playfair heeft onderzoek gedaan in vier fabrieken in het zuiden van China, die allemaal een vergunning hebben om prullaria voor de Spelen van 2008 te produceren. Playfair constateerde ook zaken als betaling onder het minimumloon, geen vergoeding voor overwerk en slechte werkomstandigheden. Echt opzienbarend is het natuurlijk niet, want (kinder)uitbuiting komt in China helaas veel voor. Neemt niet weg dat de Spelen een goede gelegenheid zijn om daar de aandacht op te vestigen. Het Internationaal Olympisch Comité vindt van niet en beweert niets te kunnen doen.

## Handen af van de Iraakse olie

**HANDS OFF IRAQI OIL**



In Basra, in het zuiden van Irak, gingen op 4 juni 600 arbeiders van de Oil Pipeline Company in staking. Inzet: hogere lonen en betere arbeidsomstandigheden. Maar reden is ook de privatisering van de olie-industrie, die min of meer verordonneerd is door de Verenigde Staten en Groot-Brittannië. De Iraakse regering stuurde het leger op de stakers af en gelastte de arrestatie van de vakbondsleiding, wegens het "saboteren van de Iraakse economie". Ook in het Iraakse parlement is verzet tegen de privatisering. Vroeger kwamen de oliegeden ten goede aan dictator Saddam Hoessein en zijn kliek. Daar komen olie-

maatschappijen als Shell en BP voor in de plaats, vinden woordvoerders van soennitische, shi'itische en Koerdische bevolkingsgroepen, die eindelijk ook wel eens iets van de oliewinst willen zien. Een verslaggever van de New York Times was erbij toen de militaire commandant van de VS in het Midden-Oosten, vergezeld van de Amerikaanse ambassadeur, de Iraakse premier Nouri al-Maliki onlangs opdroeg een einde te maken aan de protesten en de wet door het parlement te loodsen. Zie voor meer informatie Hands of Iraqi Oil, ([www.handsoffiraqioil.org](http://www.handsoffiraqioil.org)), het Britse platform dat zich tegen de privatisering keert.

## Rooie Reus-prijs naar Antoinette Hertsenberg en Tros Radar



FOTO PAUL PETERS

#### De weduwe van Dirk de Vroome - de Rooie Reus - reikt de prijs uit aan Antoinette Hertsenberg

In de Amsterdamse Rode Hoed is zondagmiddag 1 juli de Rooie Reus-prijs uitgereikt, genoemd naar Dirk de Vroome. Dit jaar was het thema: Rooie Reuzen tegen rauw kapitalisme. Na spannende debatten en wervende betogen koos de zaal uiteindelijk voor Antoinette Hertsenberg. Ze zei de prijs in ontvangst te nemen namens alle gedupeerden van LegioLease, de affaire waardoor ze werd genomineerd. "Voor al die heel gewone mensen die zich hebben laten misleiden door de 'witte-sokkenbrigade' die deze mensen om moest praten – zo werden ze genoemd – hebben ik en mijn redactie het allemaal gedaan." De prijs van 2.500 euro zal worden besteed aan onderzoek van het programma Radar. "Zeer welkom," aldus Hertsenberg, "er zijn zoveel zaken waarvoor we geen budget hebben."

# Jacques Monasch

**“Als de PvdA de topinkomens niet aanpakt, kan ze elke andere actie wel in de prullenbak gooien”**

TEKST ELMA VERHEY FOTO'S SUZANNE VAN DE KERK

Zeven Nieuwe Veren. Zo kan het niet langer met de PvdA! Dat is de titel van het manifest waarmee communicatiedeskundige en partijstrateeg Jacques Monasch zijn partij wil veranderen. Het doorgeschoten geloof in de globalisering, de marktwerking of de schaalvergroting moet afgelopen zijn. Een gesprek over hoe het zo ver heeft kunnen komen, de kansen op verandering, en natuurlijk over hoe dit alles zich verhoudt met het succes van de SP. “Een PvdA die de voorkeur geeft aan samenwerking met GroenLinks boven de SP, weet niet meer waar ze voor staat.”

“Zo kan het niet langer”, vond Jacques Monasch. “De PvdA is zó bezig haar eigen gedachtegoed te verkwaselen en in de uitverkoop te zetten, ik moet iets doen!” Het was de avond waarop het kabinet-Balkenende IV zich na 100 dagen ‘ontdekkingstocht’ door het land presenteerde. Monasch: “Eerst kwam het bericht dat PvdA-fractie leider Tichelaar zich in een interview in Opzij vernietigend had uitgelaten over Wouter Bos. Even later zag ik Bos in de talkshow bij Andries Knevel. Op de vraag: ‘En wat zou u over vier jaar bereikt willen hebben?’, kwam de leider van de PvdA niet verder dan: ‘Dat moet u de andere ministers vragen. Als minister van Financiën ga ik op de centen passen.’ Gechargeerd samengevat,

leverde dat bij mij het beeld op van: we hebben de gloeilamp afgeschaft, daar zijn we tegen, en dat is het dan! Toen heb ik de pen gepakt.”

**Kon dat niet anders? Het is toch beschadigend als de oud-campagne-strategie van de PvdA zo’n vernietigend rapport in de openbaarheid brengt?**

“Ik zou denken: wees blij dat er leden zijn die inhoudelijk willen meedenken. De schade die de PvdA is aangedaan, wordt door de leiding zelf veroorzaakt. De verkiezingscampagne is een opeenstapeling van fouten geweest. Maar vanaf het moment dat men klaar was met de kabinetsformatie, ging dat gewoon door. Neem het benadrukken van Tichelaar dat



Jacques Monasch in zijn Amsterdamse galerie voor realistische Russische kunst

er geen onderzoek naar Irak kwam, in plaats van te vertellen wat je wél hebt binnengesleept; het niet aanpakken van de topinkomens door Bos, of minister Vogelzang die zegt: ‘Boerka’s op straat, daar heb ik geen problemen mee.’ De schade is niet berokkend door critici of de oppositie, maar door het voortdurend schieten in eigen voet van de PvdA-top zelf.”

**Het rapport van de commissie-Vreeman, over de oorzaken van het verkiezingsverlies, constateert op heel wat punten hetzelfde als wat jij zegt. Waarom die boodschap nog eens ingewreven?**

“Mijn manifest was er eerder en is los daarvan geschreven. Kijk, Vreeman maakt

een prima analyse over het gebrek aan koers en schrijft de fouten keihard op. Maar de PvdA kennende weet ik wat de top van de partij daarmee doet: we onderschrijven de conclusies en vervolgens gaat men over tot de orde van de dag. Dat kan niet meer. Ik denk dat de PvdA die fase voorbij is. Er zal een inhoudelijk antwoord moeten komen.”

Jacques Monasch is ‘groot geworden’ in de PvdA. Zijn eerste partijstappen zette hij in de Pijp, destijds hét bolwerk van de Amsterdamse PvdA, waar ‘partijtjagers’ als Walter Etty, Bouwe Olij en Michael van der Vlis woonden. Op een van de eerste vergaderingen die hij meemaakte, vroeg hij wie er naar het overleg met de

marktkooplui van de Albert Cuyp ging - de markt was en is de economische motor van de buurt, maar ook veroorzaker van problemen, zoals de verkeersoverlast. “Naar die fascistengaan wij niet”, kreeg hij te horen. Zijn ervaringen in de Pijp - “daar heb ik meer geleerd dan in acht jaar Den Haag, zoals het feit dat je grootste vijanden in je eigen partij zitten” - zorgden ervoor dat hij een warm pleitbezorger werd van vernieuwing in de sociaal-democratie. Door de Britse Labourleider Tony Blair verwoord met: ‘Afscheid nemen van loony left’. Monasch: “Sociaal-democratische partijen hadden zichzelf opgesloten op de ultra-linkse vleugel. Er werd niet meer nagedacht over vragen als: willen wij ook nog gewone

mensen vertegenwoordigen, of willen wij nog besturen en regeren? Het ging slechts over hoe internationale bedrijven aan moesten worden gepakt of hoe de Verenigde Staten voor de laatste maal konden worden gewaarschuwd.” Partijcoryfee Van Kemenade schreef begin jaren negentig een vernietigend rapport. Conclusie: het kader van de PvdA vertegenwoordigt niemand meer, behalve zichzelf. Het roer moest om. Monasch: “De sociaal-democratie moest weer een factor van betekenis worden, daarvoor moest de middenklasse worden veroverd. Om die reden moest de doorgeschoten partijdemocratie worden teruggedraaid, die vernieuwing tegenhield, en werden er

‘moderne’ termen omarmd als marktwerking, efficiency en privatisering.”

**Met alle gevolgen van dien. De SP is er groot door geworden.**

“In die jaren zat de sociaal-democratie overal in Europa vast in de overheidsbureaucratie van ‘planmatig denken’. Dat moest absoluut worden doorbroken. Maar mijn punt is altijd geweest: wat wil je als sociaal-democraat bereiken? Als internationale samenwerking het beste middel is, moet je het doen. Maar het moet geen doel in zichzelf worden. Dat geldt ook voor privatisering of schaalvergroting. De fout die de PvdA heeft gemaakt, is dat de bestuurlijke cultuur veel te dominant is geworden. In plaats van dat men zei: ‘hier hebben we marktwerking nodig en daar zou de overheid veel efficiënter moeten gaan werken met andere prikkels’, is men achter dat soort bestuursvormen gaan aanlopen.”

**En niemand die op de gevolgen wees?**

“Te weinig en met te weinig resultaat. Daarom vind ik ook dat er discussie moet losbarsten. In de PvdA die mij voor ogen staat, horen een heleboel mensen die het nu voor het zeggen hebben niet meer thuis. En als ik die strijd verlies? Pech gehad. Dat zie ik dan wel weer.”

Of Wouter Bos zou moeten vertrekken, danwel de ‘vertrouwelingen’ om hem heen, is niet eens meer de vraag als Monasch wijst op de ‘Woutertapes’: de documentaire film die de VPRO maakte over de verkiezingscampagne. “Wie zag je daar? Allemaal jongeren van eind twintig, begin dertig, veertig. Fysiek en geestelijk jong, *well-to-do*, met goedbetaalde banen, die zich nergens zorgen over hoeven te maken. Mensen voor wie de globalisering een ‘uitdaging’ is en die bij ‘Europa’ alleen maar denken: dat is een deel van die grote, internationale wereld, waar je open voor moet staan. Yup zijn, dat vinden ze het toppunt van emancipatie. Die houding mag je best hebben. Maar je bent *out of touch* als je meent dat de meerderheid zo leeft of denkt. Die komt thuis met een klein inkomen voor een heel gezin waar misschien ook nog eens schulden van moeten worden afbetaald. Maar wat zegt dat elitaire groepje over

mensen die niet zo denken als zij? Ze kunnen de grote internationale ontwikkelingen niet aan, ze zijn bang en denken provinciaals.”

**De PvdA is toch altijd een partij van hoger geschoolden geweest, die vooruit liepen op de ‘massa’?**

“De beste illustratie voor het verschil met vroeger is dat de PvdA, die altijd ‘de partij van de onderwijzers’ werd genoemd, zijn onderwijzers is kwijtgeraakt. Die zitten nu bij de SP. Men heeft geen oog meer voor de onderwijzers, maar voor de managers van de onderwijzers. Er is het beeld ontstaan dat via managers en via organisaties problemen kunnen worden opgelost: een verwording van het idee van planmatig denken. Sociaal-democraten willen iets veranderen en wat gaan ze doen? Ze gaan sleutelen aan organisaties waar ze nog wél grip op hebben: bestuursvormen. Dat idee moet uit de partij verbannen worden.”

Het is niet de eerste keer dat Monasch de PvdA een spiegel voorhoudt. In 1996 – hij werkte toen voor de Wiardi Beckmanstichting, het wetenschappelijk bureau van de PvdA – publiceerde hij een boek met de titel *Nieuwe Rozen*, waarin hij ook pleitte voor een drastische wijziging in koers, cultuur en organisatie. Monasch: “Daarin schreef ik: ‘De PvdA

moet terug naar de menselijke maat.’ Wat ik zag, waren burgemeesters die niet meer met elkaar spraken over veiligheid, maar over ‘politieregio’s’ en wie er welke ‘competentie’ had. Dat ondertussen de politieposten uit de dorpen aan het verdwijnen waren, daar hoorde je ze niet over. Bij woningbouwcorporaties zag je precies hetzelfde: het ging niet meer over hoe je goeie woningen kon realiseren, maar over fusies. Voor mijn ideeën van toen was geen draagvlak. Men herkende het wel, maar de PvdA werd gedomineerd door de generatie van Wallage, Netelenbos, Ritsen, Van Kemenade – die waren ervan overtuigd dat het zo moest. Er was geen tegenkracht van mensen die vanuit burgers naar problemen keken.”

**Is dat draagvlak er nu wel?**

“De partij zal wel móeten bewegen. Het aantal zetels waar Bos nu op staat, is een historisch dieptepunt: evenveel als Melkert er had op de dag voor de moord op Pim Fortuyn. Maar Melkert had tot dat moment nooit lager gestaan dan Balkenende. Kijk, natuurlijk zullen de dominante krachten in de PvdA zeggen: ‘Jongens, we zitten in het kabinet, we gaan met mooie voorstellen komen, over vier jaar hebben we het vertrouwen terug zodat Wouter Bos alsnog kan proberen premier te worden.’ Maar dan zal je keuzes moeten maken. Het veroveren van de

middenklasse waar alle verandering mee begon, is niet meer aan de orde. De PvdA is haar traditionele achterban én de middenklasse kwijt.”

**Dan zal ze de harten van de SP-kiezers moeten zien terug te veroveren. Maar in Zeven Nieuwe Veren lees ik dat er met *dédain* op hen wordt neergekeken.**

“Toen ik in 1996 *Nieuwe Rozen* schreef, waren de lokale Leefbaarheidspartijen *booming*. Je zag toen hetzelfde type reactie: ‘Makkelijk roepen, staan buiten het bestuur, praten de mensen naar de mond.’ Allemaal bezweringsformules en reflexen van mensen in het defensief. Mijn verhaal is altijd geweest: leer luisteren. Wat proberen mensen te zeggen? Het slechtste wat je kunt doen, is afgeven op partijen en leiders waar het wél goed mee gaat. Maar elke dag is er wel een PvdA’er die tegen mij zegt: ‘De SP is een enge conservatieve partij.’ Ze luisteren dus nog steeds niet en blijven beweren dat hún boodschap de juiste is, die de kiezer niet goed heeft begrepen. Dat ze waarschijnlijk een verkeerd verhaal hebben, wil er niet in.”

**Wat bindt je nog aan de PvdA?**

“Trouw, en dat ik in de sociaal-democratie geloof. De SP kan wel handenwrijvend aan de zijlijn staan, maar de weerbaarheid van partijen met een lang verleden is groot, net als de wispelturigheid van het electoraat. In 1994 werd de PvdA ook min of meer opgegeven. Toen was D66 dé links-liberale partij waar iedereen het over had. Van D66 is niks meer over en de PvdA is nog altijd de tweede partij van het land. Wat me wel zorgen baart, is dat het oudere electoraat lijkt te zijn overgestapt naar de SP. Ik krijg veel mailtjes van mensen die schrijven: ‘Jacques, ik wens je veel succes, maar ik ben nu lid van de SP.’ Ouderen zijn je bastion, de mensen die trouw gaan stemmen, jongeren zijn veel wispelturiger in hun stemgedrag.”

**Jongeren moesten toch voor de gewenste vernieuwing zorgen?**

“Het is geen kwestie van leeftijd alleen, maar van de *‘jolie vivre’*-cultuur, waardoor de traditionele achterban afhaakt. De



partijtop wordt bevolkt door sociaal-liberalen, libertijnen en libertairachtigen, die zo min mogelijk overheidsingrijpen willen en een heilig geloof hebben in de kracht en de zelfstandigheid van het individu. Tekenend is natuurlijk dat Wouter Bos een voorkeur heeft voor samenwerking met GroenLinks. Femke Halsema is een exponent van het sociaal-libertaire denken: ze vindt bijvoorbeeld het debat over normen en waarden maar ‘vertrutting’. Op onderdelen zoals het milieu is die partij wel een bondgenoot, maar dat is niet je kern. Als je dat niet begrijpt en aan GroenLinks de voorkeur geeft boven samenwerking met de SP, begrijp je niet waar je staat.”

Dat het schort aan besef waar sociaal-democraten voor zouden behoren te staan, blijkt volgens Monasch vooral uit de kwestie rond de topinkomens. “Er had een plan klaar moeten liggen wat er met de topinkomens moest gebeuren. Als de PvdA die zaak niet aanpakt, kan ze elke

andere actie wel in de pullenbak gooien. Inkomenssolidariteit is zó wezenlijk voor de sociaal-democratie! Je kunt niet een oud-partijleider (Kok - red.) zijn eigen commissariaat met achttien procent meer laten belonen, die ook nog eens al die bonussen sanctioneert, terwijl de huidige leider zegt: ‘Ik kan er niets aan doen.’ En die heeft moord en brand geschreeuwd tijdens de verkiezingen? Het valt niet te verdedigen dat de lonen van de laagstbetaalden niet omhoog kunnen, omdat dat de concurrentiepositie van Nederland zou aantasten, – marktwerking! – terwijl je topmanagers elk jaar met tienduizenden euro’s meer laat weggemen. Want let wel: bedrijven trekken het af van de winst, dus de belastingbetaler krijgt de rekening gepresenteerd.”

**Waarom doet Bos niets aan de topinkomens?**

“Ik weet het niet. Echt, ondanks al mijn politieke ervaring heb ik daar geen antwoord op.” ●





# Heiligendamm: uitzicht op de apocalyps

TEKST NATASHA GERSON FOTO'S BART MUHL

**De G8-top in Heiligendamm was meer dan een onderonsje van acht wereldleiders. Op de Alternatieve G8 in Rostock legden deskundigen uit heel de wereld uit hoe zij tegen vraagstukken als armoede of milieu aankijken. Een sfeerverslag uit een tot de tanden bewapend Heiligendamm, dat een voorproefje leek van de toekomst die in Rostock wordt voorspeld: de *happy few*, gesponsord door Mercedes-Benz, versus demonstranten die met behulp van hekken, ID-scans, dreigende helikopters en veelal misplaatste arrestaties 'buiten' worden gehouden.**

"Waar het op neerkomt is dit," vat de Indiase natuurkundige, milieu- en mensenrechtenactiviste Vandana Shiva 'Heiligendamm' in haar eindspeech samen, "ook al beweren de rijke landen en hun leiders aandacht te hebben voor de oneerlijke verdeling tussen arm en rijk, feitelijk gaat de discussie daar al lang

niet meer over. Het financiële gewin van een piepkleine minderheid is blijkbaar belangrijker dan een leefbaar bestaan voor de rest van de mensheid op deze planeet. Het zal ertoe leiden dat er voor het overgrote deel van de mensen over veertig jaar geen leven meer mogelijk is zoals wij dat kennen, of waar wij nu naar

streven voor iedereen."

Voor het gehoor in de relatieve koelte van de Nicolaskirche in Rostock, waar de Alternatieve G8 wordt gehouden, hoeft Shiva het apocalyptische toekomstbeeld niet meer tot in detail uiteen te zetten. Spreker na spreker heeft het woord 'feodaal' gebruikt en vooral een onbezorgde

toekomst voor de *happy few* voorspelt – of het nou om de macht van de nieuwe communicatiegiganten in het Westen, de werkomstandigheden in het Oosten, of de privatisering van drinkwater ging. De *happy few* zal toegang blijven houden tot basisbehoeften die steeds schaarser en duurder worden – waar zij op de eerste plaats zelf voor heeft gezorgd – terwijl de rest, geïsoleerd door een muur van repressie, zal creperen in het vuil en de resten van de doordenderende 'economie'. De sprekers, waaronder behalve Vandana Shiva, Jean Ziegler, rapporteur voor de VN op het gebied van Recht op Voedsel en Annelies Buntenbach van de Duitse vakbondfederatie, uiten vooral hun verbazing dat het gros van de mensen mee blijft werken aan

hun eigen ondergang. Vol bewondering zelfs, en met een bijna religieus vertrouwen in de goedheid van diegenen die uit eigenbelang de toekomst van anderen aan het vernietigen zijn – waaronder die van henzelf.

**De boodschap is duidelijk: Gaat u vooral niet naar 'buiten', want geloof ons, daar gloort de hel...**

Waar of niet waar: het toekomstbeeld dat op de *Alternatigipfel* wordt geschetst, komt angstwekkend overeen met de science fictionachtige werkelijkheid van de G8-top zelf. De politieke representanten van de rijkste landen, gesponsord door onder andere Mercedes-Benz, hebben zich verschanst in een opgepoetst, net

badplaatsje. Een haag van marineschepen en politie te water schermt het baaitje met privéstrand af. Op de laatste dag zal een politiespeedboot een boot van Greenpeace, die een brief over klimaatverandering aan de leiders wil overhandigen, pontificaal overvaren. Die zinkt en zes activisten raken (wonder boven wonder) slechts licht gewond. Maar bondskanselier en gastvrouw Angela Merkel behandelt de zaak alsof het om een uit de hand gelopen computerspel gaat: Weten die lui van Greenpeace wel hoeveel CO<sub>2</sub> hun boten uitstoten? En dat terwijl Merkel het kennelijk volstrekt 'normaal' vindt om de G8-leiders individueel per helikopter naar een diner op een slot even buiten Heiligendamm te vervoeren.



Even zij aan zij: 'The Rebel Clown Army' en een 'Edwin'

In Kuelingsborn, een belendend badplaatsje ten westen van Heiligendamm, is een enorm mediacentrum uit de grond gestampt. Hier uw accreditatie halen, benadrukt het legioen 'voorlichters' dat elke arriverende journalist of fotograaf bespringt. En hier, neemt u vooral nog een glaasje lokale, gesponsorde Mecklenburg-Pommern-sekt van het lokale bedrijfsleven, dat – ach, het smaakt! – ook een graantje probeert mee te pikken. Dáár zijn de gratis terminals voor het internet. Wij zorgen voor de 'briefings' en de 'fotopools'. Néé, sorry, u kunt niemand spreken – alleen de grote mediaspelers mogen op en neer met het Mollitreintje naar Heiligendamm zelf. Maar u kunt wél intekenen voor een bustochtje naar het hertenpark, met aansluitende stoelmassage! *Gemütlich!* De boodschap is duidelijk: hiér blijven. En vooral niet naar 'buiten' gaan, want geloof ons, daar gloort de hel...

**Proberen gaten in het hek te knippen is algemeen geaccepteerd, maar iemand die een bierfles gooit naar de politie-linie wordt al snel weggesist**

Een hel ja, daar heeft 'buiten' wel iets van weg. Aan de landzijde rond Heiligendamm staat het vier meter hoge,

twintig kilometer lange hek. Daarboven het geluid van talloze stationair draaiende helikopters over de hele lengte van het hek. Daaromheen *Bullen* uit alle windrichtingen van Duitsland. Zó veel dat elke crimineel, of nog erger: Osama bin Laden himself inclusief de complete Taliban, moeiteloos het stadscentrum van München zou moeten kunnen innemen. Geen kat die het merkt, want elke Duitser diender lijkt naar Heiligendamm te zijn verordonneerd. Op de glooiende weg tussen Bad Doberan en Kuehlingsborn staat in de zinderende hitte een file van groen-witte en groene politiebusjes die tot de horizon reikt. Op de trottoirs en fietspaden ernaast trekken plukjes mensen van de ene naar de andere plek. Rugzak om, waterfles in de aanslag en turend naar kaartjes. Demonstranten in alle vormen en maten, maar het grootste deel voldoet aan het bekende anders-globalistenbeeld: knoopharig, gepiercet en voorzien van t-shirts met kreten. Ze kletsen, zingen, stappen opgewekt door of slepen zich zwijgend, zwetend en verbeten voort – al naar gelang de olopemde temperatuur. De meesten komen uit Duitsland, maar er zijn ook veel Britten, Fransen, Spanjaarden, en zelfs Grieken. En nieuw: Oost-Europeanen, met voorop Polen en

Tsjechen. Zeer welkom, want ze verkopen van thuis meegebracht goedkoop bier en sigaretten.

De toekomstvisie zoals die in Rostock wordt geschilderd, lijkt ook hier alvast werkelijkheid: schoon water en sanitaire voorzieningen zijn geen vanzelfsprekendheid, terwijl het 'afval' van de consumptie maatschappij kniehoog ligt opgestapeld. Water- en bierflessen, sappen, foldermateriaal en plastic liggen lukraak neergesmeten. Werkelijk overal is rotzooi, het ergste bij de blokkades op de belangrijkste toegangshekken, waar zowel demonstranten als politieagenten zich niks blijken aan te trekken van de 'saubere' wereld waarvoor beiden zeggen te staan.

De organisatie Block-G8 heeft voor de tienduizenden demonstranten 'legal-teams' georganiseerd en 'chillout-vans', en internetten kan ook. Maar de rommel? Dat moet maar worden opgelost door 'de overheid' die zo wordt geminacht en gewantrouwd. In de bosranden naast de blokkades overheerst al op de eerste dag de penetrante lucht van urine en uitwerpselen - zakdoekjes en wc-papier op elke paar meter. Daar begint het oudere echtpaar op Birkenstock gezondheidssandalen niet aan, dat zo nu en dan op eigen initiatief hoofdschuddend

vuilniszakken met rotzooi vult en aan bommen zet. Discussies onder de demonstranten gaan vooral over de 'strategie', waarmee de aloude tegenstelling tussen 'harde actie' en 'geweldlozen' wordt bedoeld – met alle schakeringen daartussen. Proberen gaten in het hek te knippen is algemeen geaccepteerd, maar iemand die een bierfles gooit naar de politie-linie wordt al snel weggesist. De 'Black Blockers', die zich op de zaterdag voorafgaand aan de top in Rostock flink lieten gelden en waar de camerapers gretig op hoopt, vertonen zich nauwelijks: Ze hebben zich toegelegd op nachtelijke acties en kortdurende wegversperringen.

**Overal staan fuiken met ID-scans, waar willekeurige demonstranten worden gefilmd die staande zijn gehouden**

Ondanks de astronomische veiligheidsmaatregelen is over sommige dingen slecht nagedacht. Zo is het hek – in een

poging om het wat te verdoezelen – over de gehele lengte afgeschermd met rubberachtige groene matten, die ook nog eens gemakkelijk te verwijderen blijken. Tot vreugde van demonstranten die er hangmatten van knopen, waarin ze kunnen soezen of vrijen. De overkill aan 'gezag' wordt pijnlijk duidelijk door de overal opduikende actieclowns. 'The Rebel Clown Army' is een relatief nieuw fenomeen in de 'protestwereld' van kleurig uitgedoste hippie-narren. Ze zijn op het irritant onschuldige af. Neemt niet weg dat als er veertig clowns midden in een weiland aan het vergaderen zijn, zo nu en dan koppeltje duikelend of radslagen makend, een haag van honderd behelmdedetroepen hen omsingelt. Om ze vervolgens te achtervolgen – terwijl de clowns, met hoge stemmetjes kwetterend of op fluitjes blazend, hun weg vervolgen. Met opengesperde ogen bekijkt een clown de weggesmeten officiële G8-frisbee: een wel heel goedkoop ogende witte plastic schijf met een G8-sticker in

het midden. "Oooooohhhh!!! Kijk eens, is het niet eeeeerg, zoooo zien zij de weeeeereld!", kirt ze.

Echt ernstige vormen neemt de repressie aan als president Bush arriveert. De chauffeur en de inzittenden van de bus van de Nederlandse Theaterstraat kunnen er over meepraten. Ze worden aangehouden. Iedereen, zo'n veertig personen, moet uitstappen, wordt gefouilleerd en van handboeien voorzien. Uitgerekend op dat moment begint het te regenen. Desalniettemin zal het een uur of vier duren voor ze worden afgevoerd naar politiebureau *Rostock Industriestrasse*, waar ze in 'holdingkooien' op isolatiematrasjes worden vastgehouden. Terwijl er niets anders in de bus gevonden is dan een paar handschoenen en een skibril. Onder de arrestanten is een moeder met een anderhalf jaar oud kind. Waar tegenin gebracht kan worden dat het niet zo'n slim idee is om je peuter mee te nemen naar een dergelijke demonstratie.

**De Alternatieve G8: 'Over veerig jaar geen leven meer zoals wij dat kennen'**



Er zijn overigens nogal wat kinderen aanwezig op de kampen en de bezettingen, sommige met heldhaftige Zorro-capejes en gekleurde bivakmutsjes. Maar toch: waarom een peuter tot middernacht opsluiten in een politiecel? Waar is de verdinking tegen de moeder op gebaseerd? Nergens op, zo blijkt als de Theaterstraat tegen de ochtend weer wordt vrijgelaten – mét het bevel om te verdwijnen uit de omgeving van Rostock.

De meeste Nederlanders zitten op kamp *Redderlich*. Onder hen de grijze kraak- en activeteveteraan Simon. Hij is komen fietsen en heeft daar drie weken over gedaan. Héérlijk rustig. En dan dit gekkenhuis hier. Hij is niet van plan te gaan blokkeren. "Mooie bloemetjes hier, en oude bomen." Op het veld achter hem hebben veganistische 'volkskeukens' uit verschillende landen de handen ineengeslagen. Meters lang staan reusachtige pannen tot de rand toe gevuld met groenten te garen. Op de kampen wordt wél afval ingezameld, gescheiden zelfs. Maar fotografen worden niet meer toegelaten sinds het vermoeden bestaat dat onder hen politieverkeners zijn, op zoek naar 'verdachten'. Overall staan fuiken met ID-scans, waar willekeurige demonstranten worden gefilmd die staande zijn gehouden – waarna hun gelaatstrekken vergeleken

worden met bestaande bestanden. Als ze nog een boete uit hebben staan, of ze lijken op iemand die gezocht wordt, worden ze gearresteerd en afgevoerd. Voor de nieuwe generatie demonstranten is *Big Brother* een vanzelfsprekende realiteit, die ze weten te ontwijken of waardoor ze zich niet laten intimideren. Zoals op een veldje vlak bij een van de toegangspoorten naar Heiligendamm, waar demonstranten die verdreven zijn van de blokkade zich hebben gehegroepeerd. Enkelen in de groep van zo'n driehonderd hebben blijkbaar in het hek geknipt. Maar ze laten zich niet uiteen halen en niet opjagen door kleine charges. Vier peletons langzaam in rijen oprukkende 'Edwins' zoals de ME in Duitsland heet, en twee waterkanonnen komen er aan te pas om hen te verdrijven. Samen blijven ze zo lang als mogelijk staan, hakken stevig op de grond, handen in de lucht.

**"Zes jaar geleden is ons veertig miljard toegezegd voor hetzelfde, en geen organisatie die zich in Afrika met gezondheid bezighoudt, heeft er nog een cent van gezien"**

Diezelfde avond op de G8 juichen de briefings dat er een 'doorbraak' is op het gebied van het klimaat en viert Europees chauvinisme hoogtij: Merkel, 'onze' kei, heeft Bush geknecht! Hij heeft toch maar

mooi iets toegezegd wat tenminste in de buurt komt van waar zijn voorganger Clinton in 1997 in Kyoto al voor heeft getekend! Op de Alternatieve top wordt ondertussen, tussen twee sprekers door, een collecte gehouden voor de blokkades buiten: "Met de groeten van de demonstranten." Een oudere man staat op: "En de groeten terug!" Oorverdovend applaus volgt.

"Twintig jaar geleden," memoreert Vandana Shiva, "konden lokale leiders nog dingen gedaan krijgen als een buitenlands bedrijf een fabriek wilde vestigen in een ontwikkelingsgebied. Men ging er zelfs prat op dat er welvaart werd gebracht - hoe dat uiteindelijk ook uitpakte. Dan was het: 'Wij een fabriek, u een weg.' En de lokale leiders zeiden: 'U heeft water nodig, maar wij moeten lopen voor ons water.' Dus kwamen er pompen. 'We hebben geen school.' 'Goed, we geven u een school.' Nu mag dat niet eens meer. Alles is dichtgetimmerd in verdragen tussen de hoofdkantoren van multinationals en de machtigste regeringen, zoals die hier in Heiligendamm zijn verzameld. Over de hoofden van mensen heen worden zaken beslist, zodat 'lagere' politici niet veel anders kunnen doen om hun bestaansrecht te verdedigen en hun macht te houden dan mensen tegen elkaar uitspelen en bang maken: voor elkaars religie, voor elkaars klasse, voor elkaars arbeidspotentieel. De Coca Cola's en Monsanto's ('s wereld grootste landbouw- en biotechnologie-multinational - red.) kunnen hun gang gaan, terwijl mensen niets anders krijgen dan beloftes en nog eens beloftes, zonder enige macht om die beloftes in te lossen."

Op de laatste dag van de G8 mogen enkele Afrikaanse leiders, onder de - aanmatigende - noemer *Outreach*, aantreden. Het slotakkoord van de besprekingen beweert dat er zestig miljard dollar wordt uitgetrokken voor de pan-Afrikaanse bestrijding van aids, malaria en tuberculose. De 'Afrikaanse Bob Geldof', zanger en G8-watcher Youssou N'dour, maak je dat niet meer wijs. "Zes jaar geleden is ons veertig miljard toegezegd voor hetzelfde, en geen organisatie die zich in Afrika met gezondheid bezighoudt, heeft er nog een cent van gezien." ●



## 'Amandla! De macht aan het volk!'

Zuid-Afrika heeft in juni de grootste stakingen in haar democratische geschiedenis meegemaakt. Ontevreden onderwijzers en ziekenhuispersoneel hebben bijna de gehele maand hun werk neergelegd. Het resultaat: hoogzwangere vrouwen die zelf hun kind ter wereld moeten brengen, scholieren die hun examens niet op tijd kunnen voltooien en soldaten die in ziekenhuizen medische handelingen verrichten. Maar ondanks deze ongeregelde heden - die in het Zuid-Afrikaanse nieuws de boventoon voerden - doet de 'warme winter' in Zuid-Afrika erg denken aan de 'hete herfst' van 2003 in Nederland.

TEKST EN FOTO'S RONALD KENNEDY

Het is 13 juni, winter op het zuidelijk halfrond, maar het ochtendzonnetje staat hoog aan de hemel in Kaapstad. In Pleinstraat, voor de hekken van het parlement, staan drie pantservoertuigen

geparkeerd. Tientallen agenten wachten op wat komen gaat: de grootste vakbondsbetoging in post-apartheid Zuid-Afrika. Landelijk zijn vandaag zo'n half miljoen Zuid-Afrikanen de straat op

gegaan: niet alleen verplegers en onderwijzers maar ook 'solidariteitsstakers' uit het transport en andere sectoren doen mee. Bij het parlement regelt een gezette dame in uniform druk het verkeer. Ze





Publiekslieveling Zwelanzima Vavi

draagt drie sterren op haar revers. "Een agent verdient nog minder dan een verpleegster", zegt ze, terwijl ze nog een pantservoertuig naar zijn plek loodst. "Die mensen staken ook voor ons." De rechter verbiedt de politiebond te staken, uit angst voor verdere verstoring van de openbare orde, maar de eis tot loonsverhoging is ook op deze sector van toepassing. Even verderop hebben zich al honderden demonstranten verzameld aan de Keizersgracht, het vertrekpunt van de

protestmars. Alhoewel er hier geen gracht of opoefiets te bekennen is, doet de straat even herinneren aan Amsterdam in oktober 2003. Duizenden betogers, voornamelijk gekleed in rode T-shirts, zwaaien vakbondsvlaggen en zingen strijdlieden. Zoals het een goede betoging betaamt, zijn er de nodige spitsvondige spandoeken, zoals: 'Wie dit leest... heeft een leraar gehad', of: 'Kogels kunnen ons niet stoppen'. Even lijkt het een beetje grimmig te worden, als een kartonnen doods-kist door de

menigte wordt gesleurd. Op de kist staat een zwart-witfoto van Geraldine Fraser-Moleketi, minister van Publieke Diensten. Zij wordt verantwoordelijk gehouden voor de vastgelopen salarisonderhandelingen. Bovendien heeft Moleketi al aangegeven dat de stakende werknemers 'niet zo moeten zeuren'. De kartonnen kist van Fraser-Moleketi wordt dan ook bewerkt door de nodige stokken, vuisten en vuvuzela's (Zuid-Afrikaanse toeters - red). Gelukkig blijft de stemming vooral uitgelaten en strijdvaardig. "Amandla!" klinkt het vanuit de luidsprekers. "Power to the people!", antwoordt de massa met gebalde vuist.

**"De regering is vergeten wie haar aan de macht heeft gebracht"**

Moegamat Oktober schreeuwt om het hardst. De bebaarde actievoerder blijkt operatie-assistent te zijn in het nabijgelegen Groote Schuur-hospitaal. "De afgelopen vier jaar ben ik er 300 rand (pakweg 30 euro - red) op vooruitgegaan, terwijl de kosten van basisbehoeften de pan uit stijgen. Waar moet ik van overleven?" Hij verdient ongeveer 500 euro bruto per maand. "Veel te weinig voor gespecialiseerd werk, maar ik sta hier ook voor veel van mijn collega's die misschien de helft verdienen." Oktober heeft als klap op de vuurpijl een ontslagbrief gekregen van het ministerie van Gezondheid, omdat hij mee heeft gedaan aan de 'onwettige' stakingen. De afgelopen weken zijn er honderden van die brieven de deur uitgegaan, met name naar actieve vakbondsleden als Oktober. Dat maakt hem zichtbaar zierend. "De regering is vergeten wie hen aan de macht heeft gebracht. In de jaren tachtig hebben we die stenen ook voor hun gegooid. Wat krijgen we daarvoor terug? Stank voor dank." Sterker nog: "Van de 'boere' (denigrerende naam voor 'blanken' - red) kregen we tenminste elk jaar een salarisverhoging. En of ik tijdens apartheid financieel beter af was!"

De schare zet ondertussen een Zuid-Afrikaanse traditie uit die tijd in: de toyi-toyi, een hossende protestdans. Vanaf een flatgebouw aan de overkant van de straat kijken de geschilderde portretten van

onder anderen Nelson Mandela en Steve Biko schijnbaar goedkeurend toe. Een paar leidinggevend van de politiemacht spreken indringend op vakbondsleider Tony Ehrenreich in. "Dat klinkt redelijk", antwoordt hij op hun verzoek om de optocht ordelijk te laten verlopen. Even later klimt Ehrenreich op een oplader van een vrachtwagen en grijpt onder luid gejuich de megafoon: "Nog vijf minuten en dan gaan we." De menigte host voort onder het scanderen van leuzen als "Viva Cosatu! Viva!" Cosatu is de grootste vakbond van Zuid-Afrika en drijvende kracht achter de onderhandelingen voor de werknemers.

**Niet twee uur in de bus gezeten voor alleen een salarisverhoging**

Ietwat afgezonderd staat een man in een geel jack stil voor zich uit te kijken. "Ben jij journalist?", vraagt hij een tikkeltje verlegen. "Mag ik mijn verhaal doen?" Hij stelt zich voor als de 41-jarige Clyde Tyler, wiskundeleraar op een basisschool. Op het protestbord in zijn hand staat 'Nee tegen 6 procent, Ja voor 12 procent', een verwijzing naar de uitgangspunten van respectievelijk overheid en vakbonden. Maar hij heeft niet twee uur in de bus gezeten voor alleen een salarisverhoging. "Er moet ook gekeken worden naar onze arbeidsomstandigheden", vindt hij. "Op onze school is geen bewaking en we krijgen bijna dagelijks te maken met drugsdealende gangsters die kinderen - tussen de 6 en 11 jaar oud - willen ronselen. Of ze drugs gebruiken? Hij haalt zijn schouders op. "Dat kan ik niet zeggen." Net als de vakbonden wil Tyler meer leerkrachten. "In mijn klas zitten nu 65 leerlingen." Het gesprek wordt abrupt onderbroken omdat de menigte massaal in beweging komt. Tegelijkertijd komen er nog steeds nieuwe groepen betogers aangemarcheerd. Ze worden door een keten van Cosatu-leden bekwaam om de hoofdgroep geleid. "Achter aansluiten." De voorste linie heeft de armen stevig in elkaar gehaakt en leidt luid zingend de duizenden betogers ordelijk door Buitenkantstraat. Winkeliers, toeristen en andere nieuwsgierigen staan langs de kant opgesteld. Noch één draai naar rechts en het parlamentsgebouw is in



Vavi: "Jullie zitten op óns geld"

zicht. Het geluid zwelt aan naarmate de eindbestemming dichterbij komt. Een kakofonie van vuvuzela's, megafoons en protestliederen barst los. De oproerpolitie heeft zich, uitgerust met wapenschilden, voor de hekken van het parlamentsgebouw opgesteld. Maar hoewel enkele betogers de gele politielinten doorbreken is er geen reden voor hardhandig optreden. Pal voor de agenten doen ze een vreugdedansje en voegen zich weer netjes achter de afbakening.

**"Jullie staking moet de regering weer wakker schudden"**

De vrachtwagen met vakbondsleiders heeft zich inmiddels op Pleinstraat geparkeerd. Karl Cloete, provinciaal leider van de Communistische Partij SACP zweept het publiek nog eens op. "Socialisme!", roept hij door de megafoon. "Is de toekomst", antwoordt de massa. En weer. "Socialisme!" "Is de toekomst!" Cloete vervolgt: "De arrogantie is aan de macht. De regering vergeet de kameraden waarmee ze zij-aan-zij hebben gevochten tegen apartheid. Jullie staking moet ze weer wakker schudden. Het eerste decennium van de democratie behoort toe aan de bourgeoisie en het grootkapitaal, maar onze tijd is nu aangebroken. Viva socialisme! Viva!"

Na de speech spreekt hij nog even met de Tribune. "De koers van het ANC onder Mbeki is niet anders dan neoliberal te noemen", vindt hij. "Het gevolg: bezuinigingen en gedwongen ontslagen, terwijl de regering zichzelf verrijkt." Toch zit de SACP sinds de democratische verkiezingen van 1994 in een 'trojka'-alliantie met ANC én Cosatu. Wordt het niet tijd om daar uit te stappen? "De alliantie is een historisch verbond", legt Cloete uit. "We hebben een duidelijk doel: het ANC zo progressief mogelijk houden. Maar we moeten ons misschien beraden of samenwerking wel de beste manier is om een socialistisch Zuid-Afrika te bereiken." Ondertussen worden de vertegenwoordigers van de 19 aanwezige bonden één voor één aan het woord gelaten. Het valt op dat het woord *struggle* nogal vaak valt in hun speeches. Het wordt vaak gebruikt als verwijzing naar apartheid, en 'the struggle isn't over', zo blijkt. Thabile Ntola, vicevoorzitter van lerarenbond SADTU: "De president heeft in de media alleen maar het incidentele stakingsgeweld veroordeeld, maar verzwijgt waar het werkelijk om draait. Namelijk dat werknemers in de publieke sector schandalig worden ondergewaardeerd." Hij vraagt zich hardop af: "Is dit land wel echt vrij?" "Nééééé!" vinden de duizen-



"De grootste staking in onze democratische geschiedenis"

den op het plein. Ntola: "Inderdaad, de vrijheid die we sinds 1994 kennen is niet de vrijheid van de arbeider, maar van de partijbonzen."

De voorzitter van de vakbond voor gezondheidswerkers wil zich niet blindstaren op salarisverhogingen. "We moeten ook kijken naar onderbezetting in ziekenhuizen. Hierdoor werken veel verpleegkundigen voor twee." Te weinig handen aan het bed betekent in Zuid-Afrikaanse ziekenhuizen soms dat patiënten om vijf uur 's ochtends plaatsnemen in de wachtkamer en 's middags onverrichter zaken naar huis worden gestuurd. "Wie is er hier nou onverantwoordelijk bezig? De stakende verplegers of de overheid zelf?"

**'An injury to one is an injury to all'**

Alle vakbondsleiders worden warm onthaald en luid toegejuicht, maar men wacht hier eigenlijk maar op één man: Zwelinzima Vavi, secretaris-generaal van Cosatu én de meest uitgesproken tegenstander van Mbeki's neoliberale beleid.

Als de publiekslieveling zich op de oplader begeeft om zijn achterban toe te spreken, ontploft Pleinstraat bijkans. "Dit is de grootste staking in onze democratische geschiedenis", begint hij. "Het is nu al een succes, omdat alle bonden één zijn vandaag. Die eenheid maakt ons sterk", aldus Vavi, die regelmatig zijn speech onderbreekt voor een ooverdovend applaus. "We zijn nu al dertien dagen aan het staken. Als het moet doen we er nog dertien bij, want we geven geen duimbreed toe! Als de regering niet met een serieus voorstel komt kunnen ze zich opmaken voor een lange, lange winter." Vavi vindt het gebrek aan daadkracht bij de regering voorspelbaar. "Waarom zouden ze zich haasten? Zelf worden ze behandeld in luxe privé-ziekenhuizen en denk je dat één van hun kinderen naar een staatschool gaat?" Volgens Vavi hebben de regenten "geen benul meer" van wat er in de samenleving gebeurt. "Ik zou ze hun onwetendheid nog kunnen vergeven, als ze niet zo verdraaid zelfingenomen waren." Dan draait hij zich om en richt zijn slotplei-

dooi naar het parlamentsgebouw. "Julie zitten op óns geld!"

Uiteindelijk duren de stakingen nog iets langer dan de door Vavi voorspelde dertien extra dagen. Maar op 29 juni komt er dan toch een doorbraak. Vakbonden tekenen voor een (jaarlijkse) salarisverhoging van 7,5 procent. Bovendien verdubbelt de huursubsidie en worden alle ontslagen stakers weer in dienst genomen. Want, zoals de slogan van Cosatu luidt: 'an injury to one is an injury to all'. Oftewel: één voor allen, allen voor één. Niet alle winst is in percentages uit te drukken, vindt Vavi die de saamhorigheid onder de bonden ziet als "een overwinning voor de arbeidersklasse in het algemeen". Overheid en Cosatu schuiven daags na de doorbraak door van de onderhandelingstafel naar de klapstoeltjes van het ANC-partijcongres in Johannesburg. Daar zal besloten worden welke koers de regeringspartij gaat varen. De verwachtingen zijn dat die flink naar links wordt bijgesteld. ●



Straatsburg: stemmingen in het Europelement

# Nietmachines hebben ze niet in Straatsburg

## De blauwe vlag met de gele sterren in de praktijk

**De Tribune trok een aantal dagen op met Kartika Liotard, lid van het Europees Parlement namens de SP. Een verhaal over de geldverslindende maandelijkse verhuizing van dat parlement van Brussel naar Straatsburg, achterdeuren en achterkamers, het gebrek aan debat en het grote verschil tussen anti en kritisch.**

TEKST ERIC SLOT FOTO'S ROEL VISSER

Elke maand weer verhuizen de 785 leden van het Europees Parlement met hun medewerkers en een groot aantal ambtenaren plus kopieerpapier, inktcartridges en zelfs nietmachines van Brussel naar Straats-

burg, de officiële zetel van het Europees Parlement. Daar vinden de maandelijkse zittingen van het Europees Parlement plaats, daar wordt gestemd. Na vier dagen worden de kisten en koffers weer gepakt

en keert men terug naar Brussel, waar de Raad van Ministers en de Europese Commissie zitten. Kosten van deze maandelijkse verhuizing: jaarlijks een half miljard euro – naar schatting. Wie het gaat berekenen, komt vermoedelijk op een nog hoger bedrag uit. Weggegooid belastinggeld, vindt de SP (evenals alle andere Nederlandse politieke partijen). Nog afgezien van de overige geldverspilling: een kantoor te Brussel van een miljard euro dat elke maand een week vrijwel leeg staat en een kantoor van nog eens een miljard euro te Straatsburg dat elke maand drie weken geheel leeg staat. Kartika Liotard (36) zit sinds juni 2004 namens de SP in het Europees Parlement en heeft dus

al zo'n 360 uur in de trein gezeten, alleen om in Straatsburg te stemmen. Vijf uur heen, vijf uur terug. Drie werkweken per jaar in de trein. Fractievoorzitter Erik Meijer reed in acht jaar al 960 uur heen en weer, 120 werkdagen. Ook hij ziet het Europees Parlement liever in één stad gevestigd – en wel in Brussel.

**“Er lopen in Brussel en Straatsburg 15.000 geregistreerde lobbyisten rond: negentien per Europarlementariër!”**

Voorlopig zullen Liotard en Meijer echter moeten blijven reizen: Frankrijk houdt, óók onder Nicolas Sarkozy, vast aan standplaats Straatsburg, desnoods per veto. Dus wéér Straatsburg, wéér vier nachten in een ketenhotel. “Maar,” zo stelt Liotard nadrukkelijk als we haar vlak voor de zoveelste verhuizing in Brussel spreken, “er zijn veel belangrijker punten. De beslissingen die we als parlement in Straatsburg nemen, zijn hamerstukken. Het Europees Parlement debatteert niet. Dat is echt een veel groter probleem dan die verhuizing.” “Het werkt hier nu eenmaal anders dan in Den Haag. Er lopen in Brussel en Straatsburg 15.000 geregistreerde lobbyisten rond! Dat is,” ze pakt er een rekenmachine bij, “op elke Europarlementariër 19,1 lobbyisten. Al-

leen voor subsidie aan een kerk in Roemenië lopen er hier al ettelijke rond. Daar komt nog een onbekend aantal ongeregistreerde lobbyisten bij. Lobbyisten voor de tabaksindustrie, voor de frisdrankindustrie, voor de... – noem maar op! Vijftientachtig procent van die lobbyisten werkt voor het bedrijfsleven, slechts 15 procent voor organisaties als de European Group on Animal Welfare, waarin bijvoorbeeld ook de Nederlandse Dierenbescherming is vertegenwoordigd. Die andere 85 procent heeft érg veel macht. Dan wordt het heel erg lastig om,” ze tikt op het rapport dat voor haar op het bureau ligt, “het kankerverwekkende stofje aspartaam uit lichtfrisdranken te krijgen.” Ze springt op, want ze hoort de verhuizers aankomen. Het is vrijdag, de vrijdag in de maand dat ze haar kist moet klaarzetten voor de verhuizing naar Straatsburg. Een legergroene kist, het lijkt dan ook wel een militaire operatie. Zelf zal ze aanstaande maandag in alle vroegte afreizen, nu al worden haar kist en de kisten van alle andere parlementsleden in een van de tien tot vijftien vrachtwagens geladen die nodig zijn om alles te vervoeren. 785 kisten, voornamelijk gevuld met papier. Plus nog eens de kisten van honderden medewerkers en ambtenaren.

Snel gooit Liotard nog enkele paperassen in

haar kist, waaronder het rapport over aspartaam. De stof is 180 keer zoeter dan suiker, maar bevat nauwelijks calorieën. Ideale zoetstof, dus. Er lijkt echter ook een nadeel aan het nuttigen van grote hoeveelheden aspartaam te kleven: volgens verschillende wetenschappelijke onderzoeken is het kankerverwekkend. Als ze terugkomt, vervolgt ze: “Maar het Europees Parlement is wel de politieke arena om dat stofje uit die lichtfrisdranken te krijgen. Nog niet iedereen is zich ervan bewust, maar 75 procent van alle wetten en regels waar we ons in Nederland aan hebben te houden, komt uit Brussel. Daar wordt bepaald of we een kankerverwekkend stofje drinken of niet.” Om er in één adem aan toe te voegen: “De SP is dan ook niet anti-Europa. We zijn kritisch ten opzichte van de EU. Dat is een groot verschil.” Het klinkt als een verzuchting, want het beeld dat de SP tegen de EU zou zijn is sterk. ‘Wat vind je van het anti-EU-standpunt van de SP?’, vroeg Volkskrant Magazine een week of wat geleden aan prominent partijlid Derk Sauer. ‘De SP is niet tegen de EU’, zei Sauer maar weer eens. ‘Ik ben erg pro-Europees. Zestig jaar geen oorlog.’ Liotard vult aan: “Sommige problemen moet je wel in Europees verband aanpakken, wil je ze oplossen. Milieu is zo'n probleem, rivieren stoppen nu eenmaal niet bij de grenzen.

**Brussel: 785 kisten worden ingeladen**



**Persoonlijke bagage staat klaar voor de grote reis**

Maar de EU heeft wel de sterke neiging om alles naar zich toe te trekken.”

**Een half miljoen burgers ondersteunden een actie tegen de verhuizingen; de kwestie werd geagendeerd, maar niet behandeld**

Vijftien vrachtwagens, dat is 13.500 kilometer per verhuizing en 162.000 kilometer per jaar. Alsof dat zo goed is voor het milieu. Maar de vraag is: rijden ze van Brussel naar Straatsburg of andersom? Een verschil dat er toe doet. Op 19 maart 1958 kwam het Europees Parlement voor het eerst bijeen: in het Franse Straatsburg, dicht bij de Duitse grens. Niet zonder reden. Frankrijk en Duitsland waren tussen 1870 en 1945 drie keer met elkaar in oorlog geweest en Straatsburg stond voor het oude, verscheurde Europa: dan weer eens was Straatsburg Duits, dan weer Frans. Dus moest de stad aan de rivier de Ill ook het symbool worden van het nieuwe, verenigde Europa. Dus kwam daar het Europees Parlement. Maar in 1958 telde de EU nog maar een paar landen en het Europees Parlement slechts 142 leden. Met één verhuising te doen. Inmiddels telt de EU 27 landen en 785 parlementsleden. Die parlementsleden willen bovendien steeds

vaker in Brussel zijn, omdat daar de Europese Commissie zetelt (het dagelijks bestuur van de EU) en omdat daar de vakministers van de aangesloten landen zich met enige regelmaat treffen in de Raad van Ministers. Kortom, in Brussel worden zaken gedaan. “Als parlement moet je bij de Commissie en de Raad kunnen inbreken”, aldus Liotard. En dus werd Brussel in de loop van de jaren meer en meer de standplaats, ten koste van Straatsburg, en groeide de colonne verhuizingen aan tot vijftien. De kosten stegen navenant.

Om een einde te maken aan deze maandelijks verhuizing startte het liberale parlements lid Cecilia Malmström uit Zweden een jaar geleden een online handtekeningenactie. Binnen een maand zetten een half miljoen EU-burgers hun handtekening en inmiddels hebben meer dan een miljoen mensen getekend. Sympathieke actie, maar ontoereikend. Om Brussel de permanente zetel van het Europees Parlement te maken, is een verdragwijziging nodig – en wel een wijziging van het verdrag dat tijdens de Europese top van Edinburgh in 1992 werd gesloten en waarin onder meer werd bepaald dat Straatsburg de officiële zetel van het

Europees Parlement blijft. Het zijn derhalve de regeringsleiders die hierover beslissen. Daarom droeg het Europees Parlement in 2006 de voorzitter van het parlement op de kwestie te agenderen voor de Europese top in juni dat jaar. Het punt kwam inderdaad op de agenda, maar werd niet eens aangesneden. Als de toenmalige voorzitter van het Europees Parlement, de Spanjaard Josep Borrell, het zou hebben aangesneden, dán zou premier Jan Peter Balkenende hem hebben gesteund. Maar ja, Josep Borrell sneed het niet aan. Balkenende daarover: “Je zult het juiste moment moeten kiezen. Je kunt het wel roepen, maar daar schiet je niet veel mee op.”

**Terwijl 785 kisten met papier worden ingeladen, leest Liotard de stukken – die staan namelijk ook op haar laptop**

Intussen stapelen de verhuizers in Brussel de ene na de andere kist op karren en rollen die de lift in. Naar beneden gaat het, naar de parkeergarage. Daar zien we tot onze verbazing dat ook pallets met kopieerpapier en inktcartridges worden ingeladen. Hebben ze geen kopieerpapier en inktcartridges in Straatsburg? Nietmachines hebben ze daar

## REPORTAGE

in ieder geval niet. Althans, die verdwijnen voortdurend – en dus worden die ook heen en weer gesleept.

Tegen negen uur 's avonds zet de eerste van de vijftien verhuiswagens zich in beweging, een file op zich. Dan is het nog vijf, zes uur rijden naar Straatsburg; Terwijl de verhuizers in het weekeinde alle kisten op de juiste plekken zetten, leest Kartika Liotard de stukken over aspartaam nog eens – want die staan ook gewoon op haar laptop. Wat zit er eigenlijk in ons eten en drinken? Het is een vraag die zij en fractiemedewerkers als Koen Roovers en Thomas Gijssels stellen. Meer bepaald: kloppen de claims van de industrie op verpakkingen? Zit erin wat erop staat? Staat alles erop wat erin zit? Het is mooi als ergens nul procent vet inzit, maar als er bij wijze van spreken 100 procent suiker in zit, is het nóg slecht voor de gezondheid. En is

halvarine echt goed voor je hersenen, zoals Blue Band stelt?

Zo wordt het maandag, de maandelijkse maandag waarop Liotard naar Straatsburg moet. Ze neemt de trein, dan kan ze van de reistijd nog deels werktijd maken. In haar koffer zitten onder meer de tekst van de wetsvoorstellen van de Europese Commissie waarover aan het eind van deze week in het Europees Parlement wordt gestemd. Het wetsvoorstel over de uitwisseling tussen landen van gegevens uit strafregisters, bijvoorbeeld. Een voorstel waar de SP-fractie tegen zal stemmen. Maar er wordt niet alleen maar tégen gestemd; en er worden ook successen behaald. Zo wilde de Europese Unie de gemeentelijke openbaarvervoerbedrijven 'opruimen' (om het in de woorden van Erik Meijer te zeggen). De SP verzette zich daartegen, jarenlang en met succes: af-

gelopen mei besloot het Europees Parlement dat de gemeentelijke vervoerbedrijven toch mogen blijven bestaan.

Eerder dit jaar boekte Liotard succes met de actie 'Ho, niet zo! Stop de Dienstenrichtlijn!' De dienstenrichtlijn uit 2004 van voormalig Eurocommissaris Frits Bolkestein bepaalde dat al het dienstenverkeer in Europa zou worden geliberaliseerd, inclusief gezondheidszorg, milieu en onderwijs. De dienstenrichtlijn houdt in dat bedrijven uit heel Europa in alle landen van Europa – dus ook in Nederland – hun diensten mogen aanbieden, waarbij die bedrijven zich alleen hoeven te houden aan de regels en wetten van het land waarin ze zijn gevestigd. Dat leverde een nieuw woord op: oorsprongslandbeginsel. De SP in het Europees Parlement verzette zich tegen de dienstenrichtlijn van Bolkestein. Op één punt kreeg de

Kartika Liotard (tweede van rechts): dineren in Straatsburg



De taxidienst voor Europarlementariërs en de chauffeurs



De werkkamer van Erik Meijer: hoezo papierwinkel?



Europarlementariërs: overleg voor de stemmingen

fractie haar zin: de gezondheidszorg werd eruit geschrapt. Of het een blijvend succes is, moet echter nog blijken. VVD'er Toine Manders probeert de zorg via de achterdeur toch weer de dienstenrichtlijn binnen te smokkelen. Het is afwachten of hem dat lukt. Zoals het ook nog maar de vraag is of de gemeentelijke vervoerbedrijven zullen overleven. Er zijn namelijk nogal wat achterdeuren in Brussel. Zo neemt, ondanks het feit dat er een stop zou komen op het gesleep met dieren, het aantal diertransporten de laatste jaren toch weer toe. Een direct gevolg van exportsubsidies. Kartika Liotard: "Na 25 jaar strijd zijn we wat dit betreft weer terug bij af. Om dezelfde reden, subsidies, worden afgeschreven melkkoeien van hot naar her gesleept. Verwerk ze dan ter plekke."

### Er is nog veel goed werk te doen in Brussel, en voorlopig ook in Straatsburg

Als ze tegen de middag in Straatsburg arriveert, neemt ze op haar werkkamer de agenda van de komende week door. In vier dagen wordt een groot aantal wetsvoorstellen behandeld. Over de sluiting van een

wapenhandelsverdrag, de rol van de vrouw in gezin en samenleving, het consumentenvertrouwen in een digitale omgeving, het uitwisselen van gegevens uit het strafregister tussen lidstaten. Dat laatste is een van die onderwerpen waarover Brussel – pardon: Straatsburg – volgens de SP nu juist niet zou moeten beslissen. Liotard: "Het wetsvoorstel levert een soort Europese verklaring van goed gedrag op, waarin tal van gegevens uit strafregisters zijn opgenomen. Maar wat strafbaar is in het ene land is dat niet in het andere land, zoals abortus of softdrugs. Dus moet er harmonisatie plaatsvinden: wat komt er wel en wat komt er niet in. Maar harmonisatie betekent veelal harmonisatie op het laagste niveau, dus inclusief abortus en drugs – en dat willen we niet. De Europese Commissie grijpt bovendien dit onderwerp aan om het hele strafrecht naar zich toe te trekken – en dat willen we al helemaal niet. Om het ingewikkeld te maken: de verbetering van het milieu is een zaak van Europa, maar de strafmaat voor milieudelicten is een zaak van nationaal niveau. Wat nationaal beter kan worden geregeld, moet nationaal worden geregeld."

Vijftien vrachtwagens: 162.000 kilo meter per jaar

Van een parlementair debat over wetsvoorstellen blijkt later die week inderdaad geen sprake. Het is donderdag, de donderdag in de maand waarop wordt gestemd en de donderdag waarop de kisten en koffers weer worden gepakt. 's Ochtends worden nog de laatste stemverklaringen voorgelezen. Letterlijk voorgelezen. 's Middags wordt er gestemd. Maar over meer dan 90 procent van alle wetsvoorstellen die de Europese Commissie indient, is in parlementaire commissies al voor de stemming overeenstemming bereikt. Vandaag is dat percentage zelfs 100 procent: er wordt in het geheel niet gedebatteerd, alleen maar gestemd. Bij achterdeuren horen tenslotte achterkamers. Het voorstel over de rol van de vrouw in het gezin en de samenleving wordt afgestemd – over die rol gaat de EU niet, oordeelt het Europees Parlement. Tot vreugd van Kartika Liotard. Het voorstel over het strafregister wordt wel aangenomen, zoals ze al vreesde. Er is nog veel goed werk te doen in Brussel, en voorlopig ook in Straatsburg. Ze zal haar koffer volgende maand weer pakken. Met tegenzin én met plezier. ●





1978: Actie tegen de leegstand in de Transvaal-buurt

# We zijn nooit opgericht om klein te blijven

TEKST META MEIJER FOTO'S ARCHIEF SP-AMSTERDAM

**De SP doet het goed in Amsterdam. Bij de Statenverkiezingen in maart werd 18,4 procent van de stemmen behaald, bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 18,5. Toch duurde het lang voordat de SP voet aan de grond kreeg in de hoofdstad. Gemeenteraadslid Meta Meijer dook in de woelige geschiedenis en sprak met Willem Paquay en Harry van Bommel. Drie generaties SP'ers over de geschiedenis van de Amsterdamse afdeling.**

“Hier hebben we het allemaal voor gedaan. Daarvoor hebben we uren in de kou staan blauwbekken, zijn we in elkaar geslagen en achterna gezeten”,

zegt Willem Paquay (58), zonder overdrijven de stuwende kracht achter het ontstaan van de SP Amsterdam. Het is 22 november 2006 en Paquay kijkt met glin-

sterende ogen naar de feestende menigte in de Amsterdamse Melkweg. Harry van Bommel (45), Kamerlid sinds 1998, is nét zo euforisch, al uit hij zich niet in zulke

emotionele bewoordingen als Paquay. In 1994 was hij het eerste gemeenteraadslid voor de SP in Amsterdam. Ikzelf ben in 1998 in de deelraad Zeeburg gekozen en sinds 2002 gemeenteraadslid van Amsterdam. Met mijn 37 jaar ben ik van een nieuwe lichting.

## Willem, we gaan pamfletten uitdelen in Amsterdam!

“De beginperiode was een geweldige tijd”, vertelt Paquay. “We waren met een kleine club, maar hadden álles voor de partij over. Het mooie is natuurlijk dat al dat harde werken niet voor niets is geweest. Ik heb altijd volgehouden dat we niet zijn opgericht om klein te blijven. Zonder macht bereik je niets.” Paquay, geboren in Beek (Zuid-Limburg), ging na het gymnasium Nederlandse Taal- en Letterkunde en Wijsbegeerte studeren in Nijmegen. “Begin jaren zeventig rolde ik in de studentenacties voor democratisering van de universiteit, tegen het kapitalisme en imperialisme in het algemeen, en de oorlog in Vietnam in het bijzonder.” Omdat studeren eigenlijk *not done* was ging hij werken: “Je hoorde je aan te sluiten bij de werkende klasse”. In zijn vrije tijd voerde hij actie – niet alleen in Nijmegen. “Ik weet nog dat om drie uur 's nachts Hans van Hooft sr., nu wethouder in Nijmegen, op de deur stond te bonzen: ‘Willem, er is een staking in Amsterdam, we gaan pamfletten uitdelen!’ En dus gingen we naar Amsterdam.”

Paquay verhuisde in 1971 zelfs voor de partij naar Amsterdam, nadat een scheuring in de Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland leidde tot het ontstaan van de SP. “De meeste Amsterdamse leden bleven bij de ‘oude’ KEN, dus was er werk aan de winkel en verhuisden mijn vrouw en ik op verzoek van de partij naar Amsterdam. Ja, dat deed je!” Samen met Derk Sauer en Mienk Graatsma (oud-fractievoorzitter van de SP in de Provinciale Staten van Noord-Holland), ging Paquay “de revolutie voorbereiden”. Hij lacht. “Wij waren ervan overtuigd dat de revolutie snel zou uitbreken dus moest de voorhoede klaar zijn om daarna de rest van het volk op sleeptouw te nemen.”

In eerste instantie waren ze vooral actief in Oost. Maar toen bekend werd dat in 1980 in Osdorp en Amsterdam-Noord deelraadsverkiezingen zouden worden gehouden, werd alle energie op het ‘arbeidersbolwerk’ Noord gericht. Het werd een teleurstelling. “Zelfs D66 bleek te sterk”, memoreert Paquay. “Op straat hadden we het vooral aan de stok met de CPN. Die zagen ons als afvalligen, verraders van de arbeidersklasse. Als je met plakken CPN-ers tegenkwam, moest je hollen, anders werd je in elkaar geslagen.”

In de vijf jaar die volgden, lieten Paquay en de zijnen de moed niet zakken. Met acties in buurten en bij fabriekspoorten werd de SP een vertrouwde verschijning in Noord. In 1985 werd dat beloond, Paquay werd gekozen als deelraadslid in Amsterdam-Noord. Die eerste Amsterdamse SP-zetel stuitte op grote weerstand van de gevestigde partijen. Vooral de polemische discussienota Gastarbeid en Kapitaal, over integratie van ‘gastarbeiders’, zorgde bij linkse partijen voor regelrechte haat. ‘Paquay weg!’, kalkte de Pacifistisch Socialistische Partij, PSP, die later opging in GroenLinks, op een muur. “Ach, ik heb het maar zó opgevat dat ik de eerste nog levende persoon ben waarnaar in Amsterdam een weg is genoemd.” Ook in de deelraad werd hij tegengewerkt. “Ik werd niet gekozen in de commissies en tijdens de algemene vergadering werd me regelmatig het woord ontnomen. Gelukkig kan ik me ook zonder microfoon heel goed verstaanbaar maken.” Het zorgde voor

veel publiciteit, en ‘paria Paquay’ raakte steeds geliefder onder de bevolking. “Wat we op straat tegenkwamen, verwoorde ik in de raad.”

## Eén groot politiek feest

Terwijl Paquay al langs de deuren ging met materiaal van Voorkomen is Beter, de destijds belangrijke medische tak van de partij, en krantjes van de Bond van Huurders en Woningzoekenden, stemde Van Bommel blanco tot de partij op de kieslijst te vinden was. In 1986 werd hij actief lid in Zwolle, vanwege een actie voor de bibliotheek. “De PvdA was me niet links genoeg en de andere partijen kwamen niet verder dan roepen vanaf de zijlijn.” Een jaar later verhuisde hij naar Amsterdam-Oost en hield hij zich rustig om te kunnen studeren. Met de propaedeutische politicologie eenmaal op zak, ging het actiebloed kriebelen. Van Bommel hield zich bezig met wijkproblemen, zoals drugsoverlast of glasbakken die fietspaden versperden. Colporteren, zoals Paquay in Amsterdam-Noord had gedaan, wilde in Oost niet lukken. “Noord was echt nog een dorp, waar mensen ‘s avonds de deur opendeden. In Oost hadden ze dat al lang afgeleerd”, vertelt Van Bommel.

In 1990 stak de SP het IJ over en deed mee aan de deelraadsverkiezingen in Amsterdam-Oost, waar de partij oorspronkelijk was begonnen. “Aanvankelijk was het een desillusie, pas bij hertelling

## 1976: Protest tegen de Oostlijn



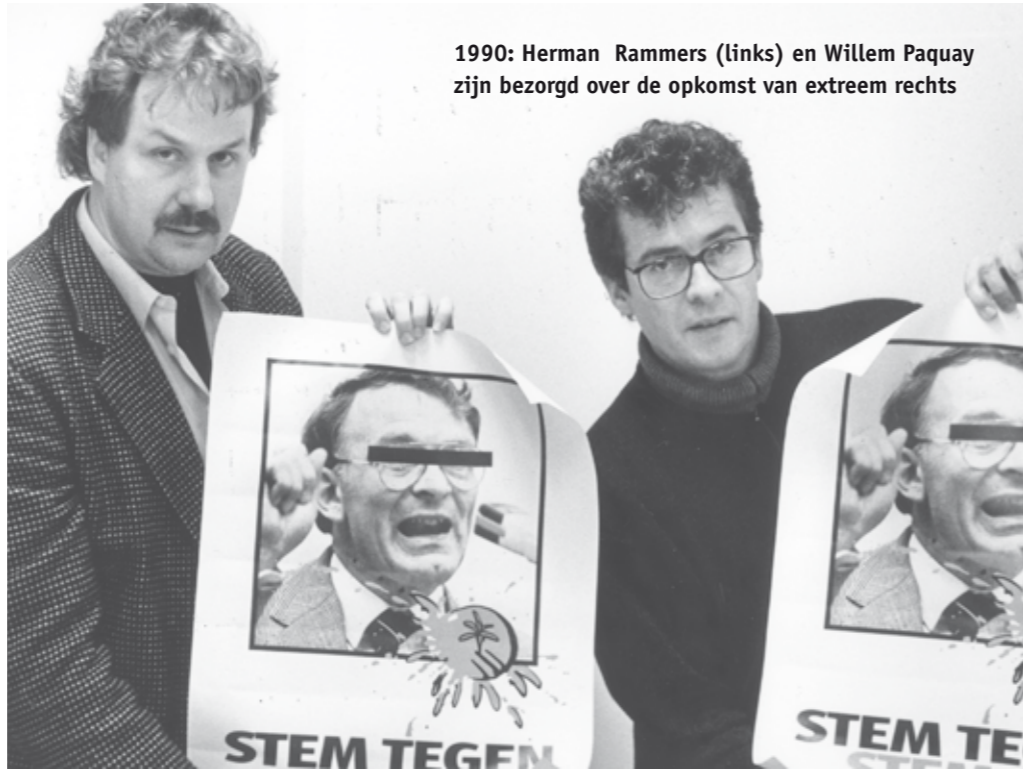


bleek dat we het net hadden gered," vertelt Van Bommel. Maar de weerstand zoals Paquay die ondervond, herkent hij niet. "Alle buurtacties die we hadden gevoerd, bleken niet voor niets. We konden oogsten. Vier jaar later zaten we in de gemeenteraad. Ik dacht: nu zijn we er om nooit meer weg te gaan." Ook Paquay merkte hoe er steeds meer sympathie kwam voor de SP. "Wij hadden een luisterend oor", vertelt hij. "De PvdA was al jaren aan de macht en ging de straat niet meer op, GroenLinks profileerde zich steeds meer als een elitaire club waar arbeiders geen boodschap aan hadden."

Van Bommel beschrijft zijn periode van 1994 tot 1998 in de Gemeenteraad als "één groot politiek feest". Niet alleen wist hij zichzelf in beeld te brengen met afwijkende standpunten over IJburg of de Zuidas, ook de ijzige politieke verhoudingen ontdooiden. Vooral door de opstelling van de toenmalige PvdA-fractie-voorzitter Eberhard van der Laan. "Bij de Algemene Beschouwingen, een lange zit waarin ik als hekkensluiter mijn betoog hield, stelde hij voor om de vergadering maar te schorsen tot het College weer het fatsoen had om te luisteren. Er was ook geen verbod op meestemmen met een SP-voorstel. Van der Laan was zo'n typische moedige leider, die discussie in de PvdA-fractie juist stimuleerde."

**Ik heb nog aardig wat scheldwoorden moeten incasseren**

Zelf werd ik in 1994 lid. Niet vanwege spraakmakende Amsterdamse acties, maar door het elan van de Kamerleden Marijnissen en Poppe. Ik heb in die jaren nog aardig wat scheldwoorden moeten incasseren, maar bij de verkiezingen van 1998 werd duidelijk dat mensen op de komst van de SP zaten te wachten. In alle zes deelraden waar we meededen aan de verkiezingen haalden we zetels, in totaal twaalf stuks. Ook de gemeenteraadsfractie dijde uit van een naar drie. Zelf kwam ik - totaal onverwacht - in de deelraad van Zeeburg. Het werd geen 'oogstervaring' zoals bij Van Bommel. Na een paar dagen van euforie was er werk aan de winkel. Lezen en praten, actie voeren en flyereren. Te veel



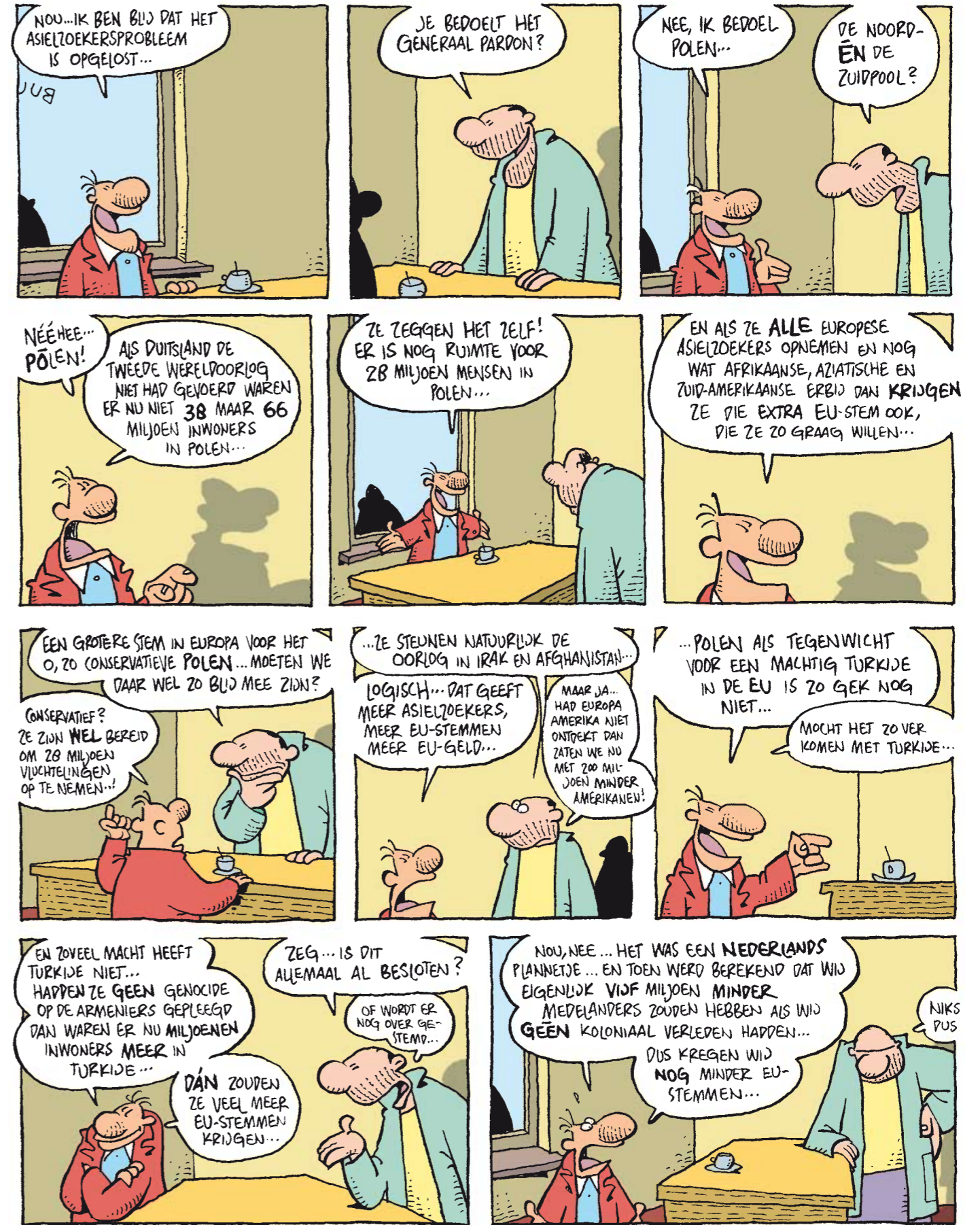
1990: Herman Rammers (links) en Willem Paquay zijn bezorgd over de opkomst van extreem rechts

voor een kleine groep zoals we die in Zeeburg destijds hadden. Ook de partij als zodanig moest wennen aan successen als deze; wie was daar daadwerkelijk op voorbereid? Met als gevolg dat twee van de twaalf deelraadsleden uit de partij stapten en voor zichzelf verder gingen, terwijl twee anderen hun zetel afstonden, die vervolgens leeg bleven. De teleurstelling van de kiezers uitte zich bij de verkiezingen van 2002. De SP deed nog maar in vier deelraden mee en behaalde slechts vijf zetels. Toch waren we met 1584 leden toen al de grootste SP-afdeling in het land. Maar het ontbrak aan scholing en organisatie. Daar is veel energie in gestopt, wat zich vertaalde in een aanzienlijke verbetering van het raadswerk. Succes genereert succes: meer enthousiaste vrijwilligers dienen zich aan, steeds beter komen onze acties in de aandacht. In combinatie met het landelijke succes liggen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 de zetels voor het oprapen: in de acht deelraden waar we meedoen, worden maar liefst 29 zetels behaald en de SP-Amsterdam telt inmiddels ruim 3000 leden.

Helaas komt de SP een half jaar later negatief in het nieuws door twee deel-

raadsleden uit Zuideramstel, die worden beschuldigd van onderhuur. Na onderzoek zijn ze geroyeerd. Uitgerekend in Zuideramstel had het afdelingsbestuur voorgesteld om niet mee te doen aan de verkiezingen, maar de ledenvergadering was daartegen. Begrijpelijk: het tij zit mee, de mensen willen SP stemmen en zijn boos als je niet meedoet. En dus zette een meerderheid door. Paquay ziet het als consequentie van de onstuimige groei. "Dit zou ons vroeger niet zijn overkomen; het afdelingsbestuur maakte gewoon de kandidatenlijst, met daarop alleen mensen die we door en door kenden!" Hij is blij met de afloop. "Wij hebben de moed gehad om ook kritisch naar onze eigen mensen te kijken. Zo hoort het. Als je streng bent tegen een ander, moet je dat juist ook tegen jezelf zijn." We moeten vooruit, vindt hij. "Zorgen dat we ons door de hele stad laten zien als één SP, geen verschillende standpunten uitdragen, en rotte appels buiten de mand houden." Maar we moeten niet alleen op de winkel passen. Voorop lopen en de discussie niet schuwen, lijken mij van wezensbelang voor het elan van de SP, dat altijd voorop heeft gestaan. Paquay zei toch dat we niet zijn opgericht om klein te blijven? ●

**THEO DE BUURTCONGIERGE**





**Tjitske Siderius** (25) is raadslid in Zwolle en heeft een baan als onderwijscoördinator aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Eerder werkte ze in de reïntegratiebranche, maar: “door de marktwerking was het lopendebandwerk geworden daar. Er werd nauwelijks nog naar de persoon gekeken; de cliënt was een product.” Zo wilde Tjitske niet werken. Ze vertrok. Maar wie weet keert ze ooit nog terug naar ‘haar’ branche...

FOTO KAREN VELDKAMP

#### Hoe lang ben je al lid van de SP?

“Een jaar of vijf.”

#### Heb je hobby's?

“Reggaemuziek! Het is moeilijk uit te leggen waarom. Het is hoopgevende muziek; ik kán er wat mee. Bovendien kom ik ermee tot rust.”

#### Welk SP-moment is je altijd bijgebleven?

“Dat was toen de wethouder eindelijk toegaf dat de aanbesteding van de WMO (Wet Maatschappelijk Ondersteuning – red.) helemaal fout was gegaan in Zwolle. Ik had dat altijd al geroepen, maar toen hij het echt toegaf, had ik zoiets van: Zié je wel!”

#### Wat is je favoriete plekje op de wereld?

“De bank in mijn woonkamer. Waar ik ook heen ga en hoe lang ik ook weg ben; thuis op de bank ben ik het gelukkigst.”

#### Wat brengt de kapitalist in je naar boven?

“Tassen. Als ik door de stad loop, heb ik op de een of andere manier altijd de behoefte om een tas te kopen. Vandaar dat ik er thuis een stuk of tien heb liggen.”

#### Heb je nog verdere politieke ambities?

“Nee, niet echt. Op de langere termijn zou ik wel weer naar de reïntegratiebranche terugwillen. Daar heb ik Personeel en Arbeid voor gestudeerd en daar ligt uiteindelijk toch mijn hart.”

#### LEZEN



#### RONDJE OM DE KERK

Het jaar 2000 was een rampjaar voor NS-personeel én voor treinreizigers. Het was het jaar waarin de gevolgen van de privatisering op het spoor voor het eerst in volle omvang duidelijk werden. Het fameuze ‘rondje om de kerk’ was onderdeel van de zwaar omstreden ‘toekomstvisie’ van de NS-directie. Machinist Dick van der Meulen initieerde vanuit Zutphen het verzet en de stakingen. Zijn boek blikt terug op de crisis waarin de NS vervolgens terecht kwam en hoe opmerkelijk personeel, vakbonden, politici en managers zich daarin soms opstelden. Onthullend en niet zelden verbijsterend, door Van der Meulen opgetekend in pakkende documentairstijl.

**‘Rondje om de kerk, collectieve opstand bij de Nederlandse Spoorwegen’**

– Dick van der Meulen  
Uitgeverij Aksant

#### KIJKEN



#### TANTE IN MAROKKO

In de zesdelige tv-serie Tante in Marokko interviewen Khadija Massaoudi en Maxime Hartman (Rembo & Rembo) gedurende twee weken uiteenlopende Nederlands-Marokkaanse vakantiegangers onderweg naar Marokko. Langs de Spaanse snelweg vormen die een jaarlijks terugkerend verschijnsel op de parkeerplaatsen. Nog lang niet in Marokko, maar toch al een enorme reis achter de rug. Khadija Massaoudi wil graag weten wat deze reis persoonlijk voor hen betekent. Voor haar was het vroeger ieder jaar een andere ervaring. Veel persoonlijke verhalen dus over de reis, maar ook over familie, vakantie en verschillen tussen Nederland en Marokko.

**Tante in Marokko** RVU. Nederland 2  
21.25 wekelijks vanaf 25 juli

#### KIJKEN



#### DER GROSSE AUSVERKAUF

Dat de privatisering van de zorg, het openbaar vervoer, energie en onderwijs slecht (en duur!) uitpakt voor de burger, weten we allemaal. Maar uitwassen van de privatiseringen zoals die in de film Der Grosse Ausverkauf van Florian Opitz aan bod komen zijn ronduit beangstigend en alarmerend. De Filippijnse moeder in een sloppenwijk die vreest voor het leven van haar zieke kind, omdat de behandeling wordt stopgezet zodra ze die niet meer kan betalen. De Britse treinmachinist die uitlegt dat de dodelijke ongelukken bij Londen regelrecht terug te voeren zijn op de privatisering van British Rail. Of de Boliviaanse burgers die protesteren tegen de astronomisch hoge waterprijs die een Amerikaans bedrijf oplegde. Schokkend!

Voor meer info:

[www.dergrosseausverkauf.de](http://www.dergrosseausverkauf.de)

#### HOREN

#### FOUTE MUZIEK – ROB JANSSEN

Jippie! Q-Music heeft alweer deel 3 uitgebracht in de serie: Foute CD. Da's lachen: een dubbel-cd met maar liefst 40 liedjes die écht fout zijn! Wat dacht je bijvoorbeeld van U Can't Touch This van MC Hammer? Of YMCA van de Village People? Nee, dan Paradise By The Dashboardlight van Meatloaf, of Ice Ice Baby van Vanilla Ice! Echt hélemaal fout!

Maar... vergis ik me nou, of stonden al die 'foute' liedjes niet ooit op nummer één in de Nederlandse Top 40? En wil dat dan niet zeggen dat heel veel mensen die nummers kennelijk helemaal niet zo fout vonden (en vinden)? En als je, alleen al bij het lezen van de titels, ál die veertig deuntjes meteen kunt meeneuriën; betekent dat dan niet dat die liedjes gewoon goéd zijn? De vraag is wat de mensen van Q-Music dan bezielt om deze muziek als 'fout' te bestempelen. Misschien irriteert hen het decadente imago van Army of Lovers (Crucified), het meidenkapsel van de zanger van Modern Talking (You're my heart, you're my soul) of het Achterhoeks accent van Normaal (Oerend Hard). Of worden ze niet zo graag herinnerd aan hun puberjaren, toen Malle Babbe (Rob de Nijs), Denis (Blondie) en Mississippi (Pussycat) grote hits waren? Wie weet...

Feit is, dat Foute CD – Volume 3 van Q-Music een prima indruk geeft van wat miljoenen mensen ooit naar de muziekwinkel deed rennen. Dat maakt deze dubbel-cd een muzikaal tijdsdocument bij uitstek. Reden genoeg om 'm in huis te halen!



Village People: foute muziek?



## Op jacht - Foto's Roel Visser

'SCHIED GEEN DIER VOOR UW PLEZIER!' staat op het sleepdoek achter het vliegtuigje dat boven het terrein van kasteel Doorwerth cirkelt, waar de jaarlijkse Game Fair wordt gehouden. "Die milieu-lui weten niet waar ze het over hebben", reageert de spreker op de actie. De jagers ondertussen wachten op hun beurt in de demonstratie. "Natuurlijk schieten we ook dieren af. Dat moet wel, anders komen er te veel." De verkoop-stands lopen vol: geweren, kleding, telescopen en messen. Voor iedereen die wil weten wat er nodig is om 'de natuur in stand te houden', aldus de flyer. Geschikt voor het hele gezin.



# DE GROTE SP-ZOMERPUZZEL

De zomerpuzzel van de Tribune bestaat dit jaar uit 31 vragen over de Nederlandse cultuur en geschiedenis. Vragen over alle aspecten van de Nederlandse historie passeren de revue. Deze zomerpuzzel is verdeeld in elf categorieën, elk bestaande uit twee of drie vragen. Titel en omschrijving van iedere categorie geven een verduidelijking van de gevraagde antwoorden. Bij iedere vraag staat tussen haakjes aangegeven welke letter uit het antwoord moet worden genomen, eventuele leestekens tellen mee als letter, maar spaties niet. Alle vragen binnen één categorie geven dezelfde letter als oplossing. Van iedere categorie dient u deze (ene) letter over te brengen naar het schema onderaan: de uiteindelijke oplossing van de puzzel is een woord van elf letters.

**Voorbeeld:** De oplossing van de vraag 'Wie was de Nederlandse opperbevelhebber van de Nederlandse strijdkrachten ten tijde van de Duitse invasie in Nederland in WO II [2, achternaam]' is de tweede letter van de naam Winkelman, een 'i'.

## 1. Alle begin is moeilijk

**Van welke bekende boeken uit de Nederlandstalige literatuur (van de 20ste eeuw) zijn dit de openingszinnen? Gezocht wordt de achternaam van de auteur.**

- 'De portier is een invalide.' [2]
- ' "Hartstikke naakt, alleen zo'n klein dingetje hier," zei Peter en klopte genotzuchtig op zijn kruis.' [5]
- 'Toen ik nog een kleine jongen was, kwam er eens een man bij ons thuis, die een uitvinding van krijgskundige aard had gedaan...' [4]

## 2. Binnenlandse besognes

**Gebeurtenissen die het nieuws haalden tussen 1 januari en 1 juni 2007. Gezocht wordt de (achter)naam van de hoofdrolspeler.**

- 180 kilo puber als uitbraakspecialist. [3]
- Keldert deze advocaat? [5]
- De Geroepene weigert. [4]

## 3. Bezet land

**Welke personen werden onder de volgende bijnamen bekend als bezetters van Nederland? Gezocht wordt de achternaam van de hier afgebeelde persoon.**



- Meneer 'Zes-en-een-kwart'. [11]



- 'Konijn van Holland' als lamme koning? [2]

## 4. Vastgelegd op celluloid

**Drie vragen over Nederlandse filmproducties.**

- Wat zaaide Kees Brusse als Dr. Pulder in 1975? [6]
- In welke film naar een verhaal van Mulisch is in een scène een boek van hemzelf te zien? Gebruik de volledige titel. [2]
- Uit welke film komt het citaat: "Vader, ik ben een poot"? [3]

## 5. Op eigen benen

**Twee afbeeldingen van beroemde benen: wat is de achternaam van de maker van het kunstwerk?**



- [1]



- [3]

## 6. De humor ligt op straat, meneer Sonneberg...

**Drie vragen over humor en satire.**

- Hoe hard rijden Adriaan en Olivier in Rittenburg? [5]
- Voor welke uitvinding vraagt het 'miskende genie' Dorus octrooi aan? [6]
- Met welk symbolisch instrument bestreed Het Simplisties Verbond de stoffige Nederlandse samenleving? [6]

## 7. Vorm en inhoud

**Drie vragen over architectuur en vormgeving.**

- Wie zei: "Zitten is ook een werkwoord"? [8]
- De bakkers van dit aardewerk werden in 1612 toegelaten tot het gilde van St.-Lucas. [1]
- Dwangburcht nabij Alkmaar, gebouwd op bevel van Floris V. [3, van 10 letters]

## 8. Buitenlandse inmenging

**Drie vragen over de Nederlandse invloed op het buitenland.**

- Bracht zijn troepen naar Ulster en leidde hen naar de overwinning bij de Boyne. [5, voornaam]
- Van oorsprong Nederlands leenwoord met twijfelachtige reputatie. In Zuid-Afrika streed men om het te beëindigen. [7]
- Het 'Veilige Gebied' bleek geenszins veilig. Met desastreuze gevolgen. [3]

## 9. Girlpower

**Nederlandse vrouwen met pit.**

- Afgestudeerd (in Nederland) vóór alle andere vrouwen. [2, voornaam]
- Eerste vrouw op het ministerspluche. [2, achternaam]
- Welke politica zei: "Peilingen zijn net palingen"? [3, achternaam]

## 10. Samen op weg

**Drie vroege globalisten. Gezocht wordt de achternaam.**

- Heeft een eiland op zijn naam staan. [1]
- Deed er langer over dan tachtig dagen, maar volbracht wel als eerste Nederlander een reis rondom de aarde. [5]
- Zat vastgevroren, en ontdekte nieuw land op 80° 11'. [6]

## 11. Te absurd voor woorden?

- Cryptische taalnieuwigheid: snelbakken voor nudisten? [6, van 11 letters]
- Satirische tv-spelshow naar Brits model. Na de eerste ronde staat het bijna altijd 4-4. [4, gebruik de volledige naam]
- Wiens familie verscheen ook als Bulkboek? [5, van de eerste voornaam]

## OPLOSSING

7	4	9	10	3	11	1	5	2	8	6
---	---	---	----	---	----	---	---	---	---	---

**Winnaars van cryptogram van Tribune juni zijn geworden: Jessica en Tonnie Wormhoudt uit Muiden**

Stuur uw oplossing (alleen het woord van 11 letters van het schema) uitsluitend per brief, vóór 3 september naar de puzzelredactie van de Tribune, Vijverhofstraat 65, 3032 SC Rotterdam. Onder de inzenders van een goede oplossing wordt een boek verlost uit de SP-boekenstal. Houdt u wel van een spelletje? Ga dan naar [www.sp.nl](http://www.sp.nl) en klik op speelruimte in de linkerkolom.

## DE MEEST ORIGINELE OPLOSSINGEN VAN DE IMAGINAIRE WOORDENLIJST:

### Opgaven

- Aproscop
- Nieuwluider
- Gewagsproeier
- Tintelaar
- Dignitariaat
- Simulkarig
- Genfan
- Gyromaan
- Stijltrommelaar
- Polymaal
- Relitelg

### Oplossingen

- Rooskleurige bril
- Pas gekozen zenuwachtig raadslid met grote bek
- Nieuwsvernevelaar
- Tichelaar die rood aanloopt
- Waardigheidsadministratie
- In groepsverband vermageren
- Familiegek
- Iemand met chronische behoefte om rondjes te lopen
- Iemand die tegen peilers slaat
- Meergangendiner
- Onbevekt ontvangen

- Aqualoon
- Onderplaats
- Expansievogel
- Euroversiteit
- Pluchevernieuwing
- Klimaatafschrijving
- Anonimiteitstraining
- Groene school
- Lawaaidenker
- Juttersvondst
- Ware gezicht (onder plaat voor de kop)
- Op annexatie beluste burgemeester
- Opvolger van de universiteit
- Kameroerpruiming
- Het zit wéér niet mee
- Cursus voor bekende Nederlanders
- Milieuvriendelijke groep vissen
- Tekstschrijver van een metalband

Met dank aan: J. v.d. Wal (Harkema) C.E.M Linsen (Deventer), A. van Amstel (Hilversum), Tonnie Wormhoudt (Muiden), Herman Vos (Helmond), T. Kick (Amsterdam), Ben Pegman (Amsterdam)

SP. 

